

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

Uspešnost romskih učencev v osnovnih šolah v Sloveniji

Avtorja: Romana Bešter in Janez Pirc

Ljubljana, 2021

Kazalo

1. Uvod.....	3
2. Število in delež romskih ter neromskih učencev po razredih	3
3. Delež ponavljalcev med romskimi in neromskimi učenci	9
3.1 Ponavljavci med romskimi in neromskimi učenci, po regijah	10
3.2 Razporeditev ponavljavcev po razredih, po posameznih šolskih letih.....	12
3.3 Delež ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci znotraj posameznih razredov, po posameznih šolskih letih	14
3.4 Ponavljavci med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, po posameznih šolskih letih	16
3.5 Ponavljavci med romskimi in neromskimi učenci od 6. do 9. razreda, po posameznih šolskih letih	19
4. Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo posamične razrede	22
4.1 Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 6. razred.....	23
4.2 Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 7. razred.....	25
4.3 Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 9. razred.....	27
5. Delež romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah	29
6. Delež romskih učencev, ki se permanentno šolajo na domu	30
7. Povzetek.....	31

1. Uvod

Uspešnost romskih učencev na osnovnošolski stopnji izobraževanja v Sloveniji smo analizirali na osnovi kvantitativnih podatkov, ki smo jih pridobili od izbranih osnovnih šol (OŠ). V analizo je bilo vključenih skupno 27 šol, kjer so v proučevanem obdobju petih šolskih let (2016/17–2020/21) delali romski pomočniki.¹ Podatki o romskih in neromskih učencih na teh šolah so bili zbrani v anonimizirani in agregirani obliki v okviru projekta *Skupaj za znanje*.² Delitev na romske in neromske učence izhaja iz *ocen* o etnični pripadnosti učencev, ki so jih opravile šole same.

Podatke smo analizirali tako na ravni celotne države (vseh 27 OŠ), zaradi velikih socio-ekonomskih, kulturnih in drugih razlik med slovenskimi Romi v različnih delih države pa večinoma tudi na ravni dveh manjših regij – severovzhodne (SV) in jugovzhodne (JV) Slovenije. V okvir SV sodijo romski učenci z območja Prekmurja in Maribora, v okvir JV Slovenije pa t. i. dolenjski Romi – romski učenci z območja Dolenjske, Posavja, Bele krajine in Kočevskega. S SV dela države je bilo v analizo zajetih 12 OŠ, iz JV Slovenije pa 15 OŠ (tabela 1). Podatki za izbrane OŠ vključujejo tudi podružnične OŠ, z izjemo OŠ II Murska Sobota, kjer so podatki za podružnično OŠ Krog upoštevani samo v šolskem letu 2016/17.

Tabela 1: Osnovne šole, katerih podatki so upoštevani v analizi

zap. št.	severovzhodna Slovenija	jugovzhodna Slovenija
1	Dvojezična OŠ I Lendava	OŠ Belokranjskega odreda Semič
2	OŠ Beltinci	OŠ Bršljin
3	OŠ Cankova	OŠ Frana Metelka Škocjan
4	OŠ Franceta Prešerna Črenšovci	OŠ Leskovec pri Krškem
5	OŠ Franceta Prešerna Maribor	OŠ Loka Črnomelj
6	OŠ Janka Padežnika Maribor	OŠ Louisa Adamiča Grosuplje
7	OŠ Kuzma	OŠ Mirana Jarca Črnomelj
8	OŠ Maksa Durjave Maribor	OŠ Metlika
9	OŠ I Murska Sobota	OŠ Ob Rinži Kočevje
10	OŠ II Murska Sobota	OŠ Podzemelj
11	OŠ III Murska Sobota	OŠ Stara Cerkev
12	OŠ Puconci	OŠ Šmarje - Sap ³
13		OŠ Šmihel
14		OŠ Trebnje
15		OŠ Zbora odposlancev Kočevje

2. Število in delež romskih ter neromskih učencev po razredih

¹ To so romski pomočniki, ki so delali v okviru projekta *Skupaj za znanje*.

² Projekt *Skupaj za znanje: izvajanje aktivnosti podpornih mehanizmov pridobivanja znanja za pripadnike romske skupnosti* je potekal v obdobju 2016–21 pod vodstvom Centra šolskih in obšolskih dejavnosti.

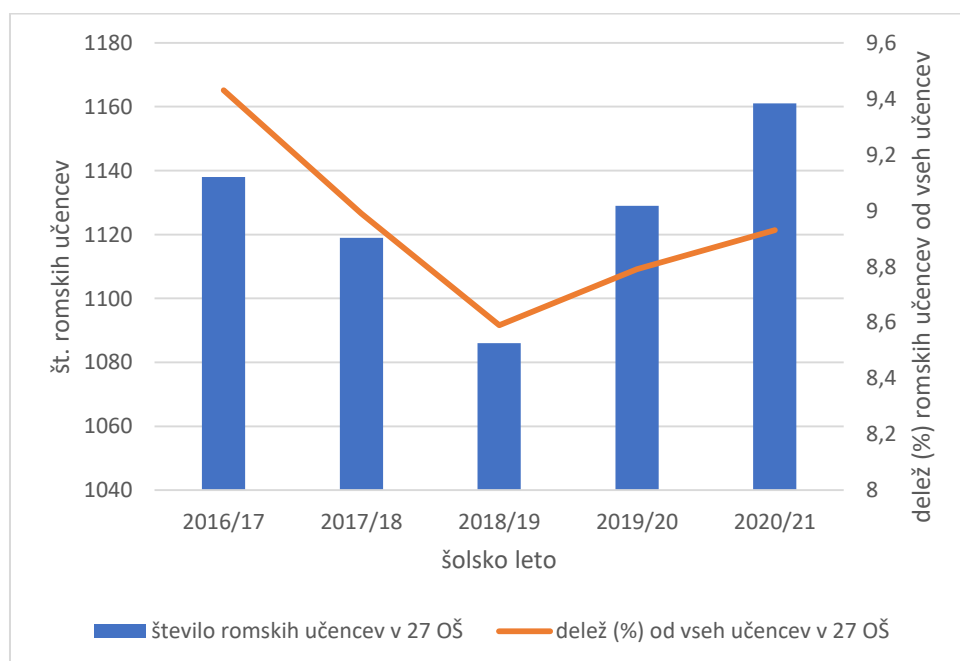
³ OŠ Šmarje - Sap je začela s samostojnim delovanjem v šolskem letu 2017/18, v predhodnem letu pa so bili učenci oziroma oddelki šole zajeti še v okviru OŠ Louisa Adamiča Grosuplje, katere del je bila kot podružnična enota.

Število romskih učencev na izbranih 27 OŠ ostaja celotno petletno obdobje relativno stabilno, z izjemo manjšega upada v šolskem letu 2018/19. Nihanja vrednosti te spremenljivke so predvsem posledica demografskih gibanj. Ta skupina OŠ ima nadpovprečen delež romskih učencev, okoli 9 %, če tega primerjamo z deležem romskih učencev na vseh OŠ v Sloveniji, ki jih obiskujejo učenci romske narodnosti. Na ravni cele države je ta delež več kot še enkrat manjši – to je dobre 4 %. Skupino izbranih OŠ je v obdobju od 2016/17 do 2020/21 obiskovalo med dobrih 55 % do slabih 58 % vseh romskih učencev, ki živijo in se šolajo v Sloveniji (tabela 2).

Tabela 2: Nekatere osnovne značilnosti izbranih 27 osnovnih šol z romskimi učenci in vseh osnovnih šol z romskimi učenci v Sloveniji

šolsko leto	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
število romskih učencev v 27 OŠ	1.138	1.119	1.086	1.129	1.161
- št. romskih učencev v SV Sloveniji	354	360	327	360	392
- št. romskih učencev v JV Sloveniji	784	759	759	769	769
delež (%) romskih učencev v 27 OŠ od vseh učencev v 27 OŠ	9,43	8,99	8,59	8,79	8,93
število neromskih učencev v 27 OŠ	10.930	11.327	11.552	11.709	11.843
delež (%) romskih učencev v 27 OŠ od vseh romskih učencev v Sloveniji	57,74	56,03	55,61	55,23	56,97
število vseh romskih učencev v Sloveniji⁴	1.971	1.997	1.953	2.044	2.038
delež (%) romskih učencev na vseh OŠ v Sloveniji	4,16	4,23	4,15	4,26	4,09

Graf 1: Število romskih učencev na izbranih 27 osnovnih šolah in delež (%) romskih učencev od vseh učencev na teh šolah

⁴ To število vključuje tako 27 OŠ, ki so podrobneje obravnavane v tej študiji, kot druge OŠ v Sloveniji, ki jih obiskujejo romski učenci.

Analiza razporeditve romskih učencev po posameznih razredih OŠ na splošno kaže velik upad vpisanih učencev od 1. proti 9. razredu. Ta upad največkrat sicer ni premočrten, temveč med 1. in 9. razredom lahko mestoma prihaja tudi do relativnega dviga vrednosti spremenljivke med poljubnim nižjim in višjim razredom. Razporeditev (romskih) učencev po razredih je samo posreden kazalnik njihove uspešnosti in vključenosti v izobraževalnem sistemu, saj so vrednosti tega kazalnika odvisne tudi od demografskih trendov, morebitnih odlogov staršev pri vpisu njihovih otrok v prvi razred itd. Slednji dejavniki imajo pri manjših populacijah načeloma še večji vpliv na letno nihanje vrednosti kazalnika (t. j. razporeditve romskih učencev po razredih).

Če na razporeditev učencev po razredih ne bi vplivali drugi dejavniki in bi vsi učenci redno napredovali v višje razrede, bi moral biti delež učencev⁵ v 1. razredu enak ali vsaj zelo podoben deležu otrok v vsakem nadaljnjem razredu. Zaradi prej omenjenih dejavnikov pa prihaja do manjših nihanj deleža učencev po razredih pri neromskih učencih, medtem ko pri romskih načeloma velja, da zaradi mnogo večjih deležev neuspešnih učencev (ponavljavcev) prihaja do izrazitega upada omenjenega deleža učencev od 1. do 9. razreda.

Na tem področju so prisotne velike razlike med romskimi učenci iz skupine OŠ v SV delu države in tistimi iz OŠ na JV Slovenije. Glede na to, da gre pri obeh skupinah romskih učencev za relativno majhne populacije, sta število oziroma delež romskih učencev po razredih skozi leta lahko pod močnejšim vplivom demografskih gibanj. Za večjo plastičnost in preglednost se bomo osredotočili samo na spreminjanje deleža romskih učencev v 1. in 9. razredu v minulih petih šolskih letih.

Nihanja deleža romskih učencev med posameznimi razredi so manjša v SV Sloveniji, kar posredno kaže na večjo uspešnost oziroma boljšo vključenost tamkajšnjih romskih učencev v primerjavi z njihovimi vrstniki iz JV dela države. Poenostavljeno lahko pojmuje, da višji kot so deleži romskih učencev v 1. razredu, slabši je položaj; obratno pa velja za 9. razred, ko kot boljši položaj učencev razumemo, če so deleži višji oziroma čim bolj podobni tistim, ki veljajo za razrede druge triade. V 1. razredu je bila na SV najslabša, t. j. najvišja vrednost dosežena v letu 2017/18, s 15,3 % romskih učencev med vsemi tamkajšnjimi romskimi učenci, leta 2018/19 pa je bil položaj v 9. razredu najslabši s 4,9 % romskih učencev. Na JV Slovenije pa je v 15 OŠ vrednost kazalnika v 1. razredu vsako leto bila vsaj 17 %, 9. razred pa je obiskovalo samo med 2,2 in 2,9 % vseh tamkajšnjih romskih učencev (tabela 2 in 3). Med obema regijama je lahko v posameznem šolskem letu prišlo tudi do dobrih 5 odstotnih točk razlike na škodo romskih učencev z JV države (v 1. razredu v šolskem letu 2016/17 in v 9. razredu v šolskem letu 2020/21).

Tabela 3: Delež (%) romskih učencev v 1. razredu med vsemi romskimi učenci na 27 šolah

šolsko leto	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Slovenija	15,6	16,6	16,6	16,1	16,1
SV Slovenija	11,9	15,3	14,7	14,2	13,3
JV Slovenija	17,2	17,3	17,4	17	17,6

⁵ S tem mislimo na delež učencev v posameznem razredu v odnosu do števila vseh učencev na OŠ oziroma v skupini OŠ.

Graf 2: Delež (%) romskih učencev v 1. razredu med vsemi romskimi učenci na 27 šolah

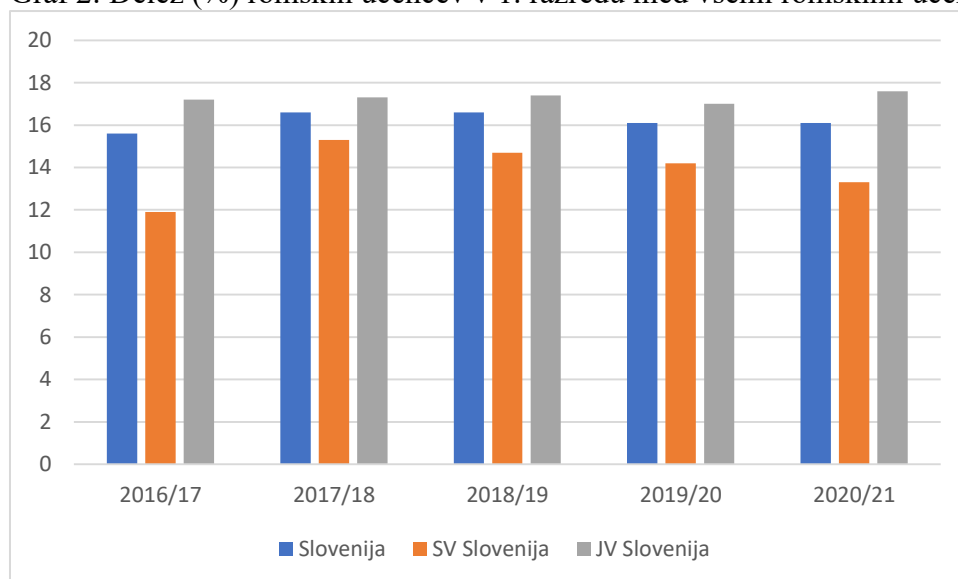
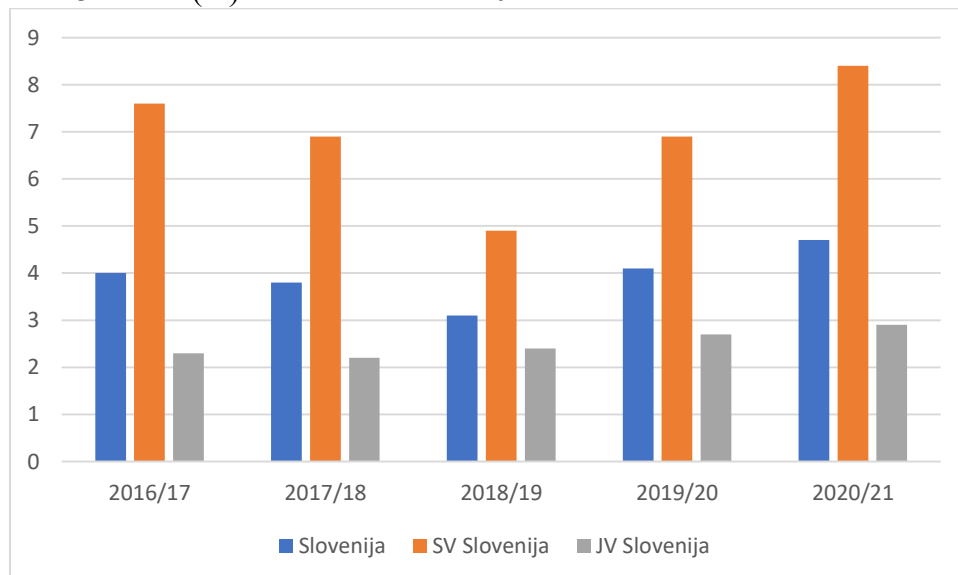

Tabela 4: Delež (%) romskih učencev v 9. razredu med vsemi romskimi učenci na 27 šolah

šolsko leto	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
Slovenija	4	3,8	3,1	4,1	4,7
SV Slovenija	7,6	6,9	4,9	6,9	8,4
JV Slovenija	2,3	2,2	2,4	2,7	2,9

Graf 3: Delež (%) romskih učencev v 9. razredu med vsemi romskimi učenci na 27 šolah

Še do večjih razlik pa prihaja ob primerjavi vrednosti kazalnika za romske in neromske učence na teh 27 OŠ (grafi 4–8). Ne glede na šolsko leto so romski učenci izrazito nadpovprečno zastopani v prvi triadi – med njimi beležijo v približno treh četrtinah primerov⁶

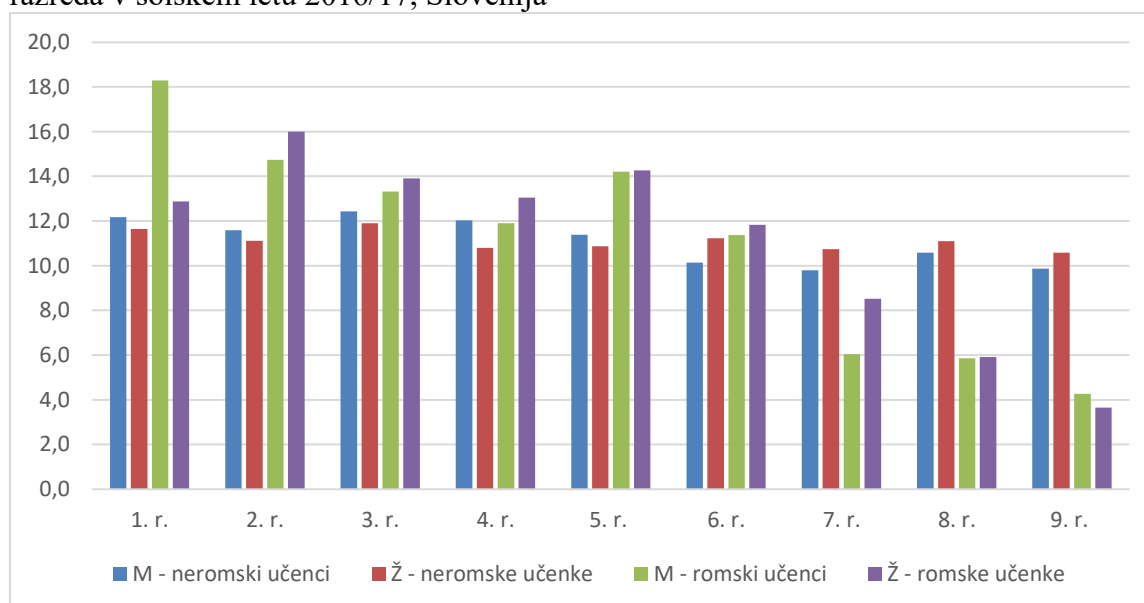
⁶ Če analiziramo vsak razred za vsako šolsko leto.

fantje višje vrednosti od deklet. Tudi pri neromskih učencih so deleži fantov v dveh tretjinah primerov večji od deležev njihovih sošolk.

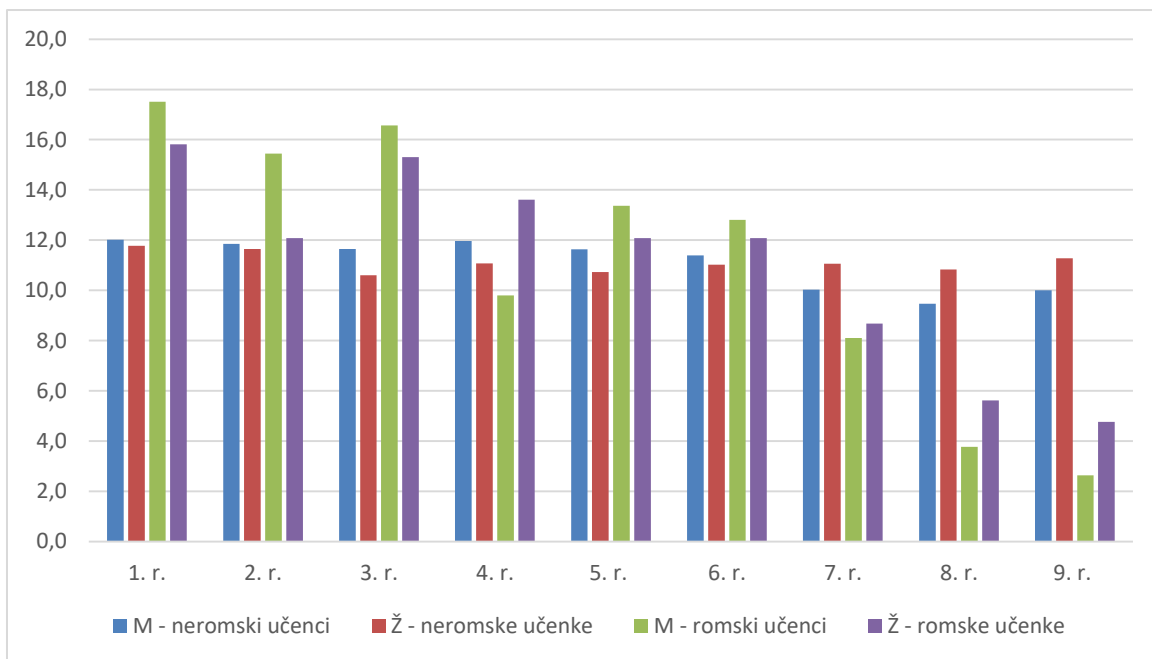
V drugi triadi so razlike med neromskimi in romskimi učenci manjše. Pri romskih učencih imajo večinoma večje deleže dekleta, pri neromskih učencih pa fantje. Pri neromskih učencih velja, da je padec vrednosti spremenljivke minimalen, večinoma manj kot za odstotno točko, v primerjavi s prvo triado, medtem pa je padec pri romskih učencih znotraj triade blag, največ do okoli 4 odstotne točke, oziroma beležimo tudi nihanja vrednosti navzgor.

V tretji triadi delež romskih učencev izrazito upade tako znotraj te triade kot tudi v odnosu do predhodne triade. Ob upoštevanju vsakega šolskega leta in razredov te triade posebej, so v 2/3 primerov bolj zastopane romske učenke. Tudi pri neromskih učencih v približno enakem deležu prevladujejo učenke.

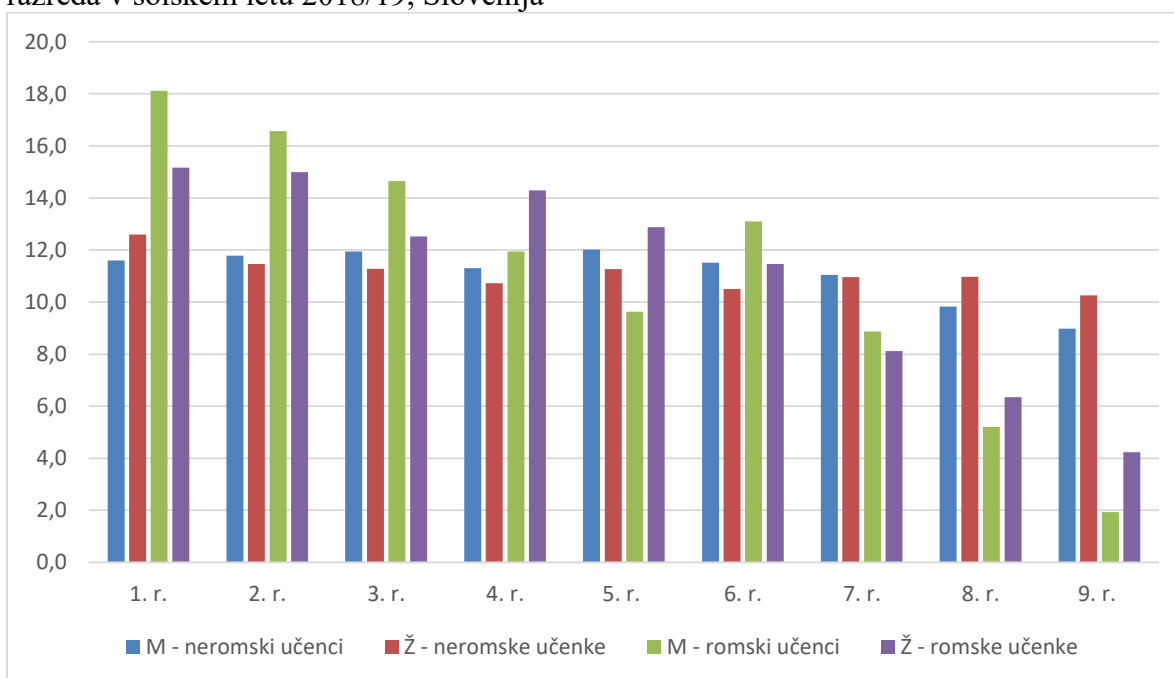
Graf 4: Delež (%) neromskih in romskih učencev (M) ter učenk (Ž) od prvega do devetega razreda v šolskem letu 2016/17, Slovenija

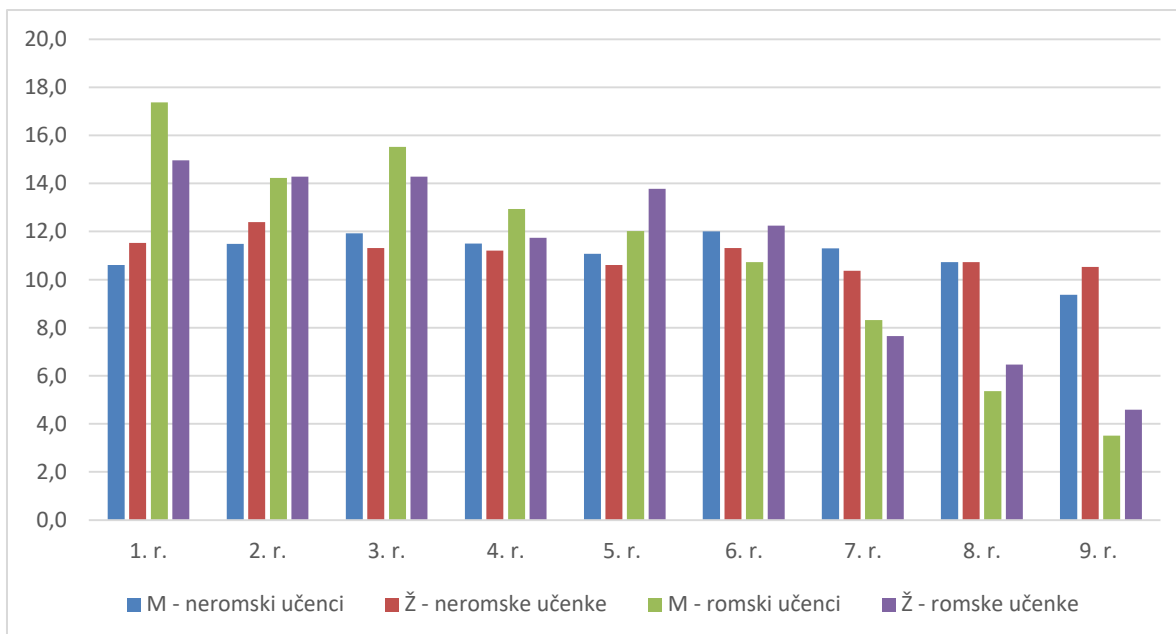
Graf 5: Delež (%) neromskih in romskih učencev (M) ter učenk (Ž) od prvega do devetega razreda v šolskem letu 2017/18, Slovenija

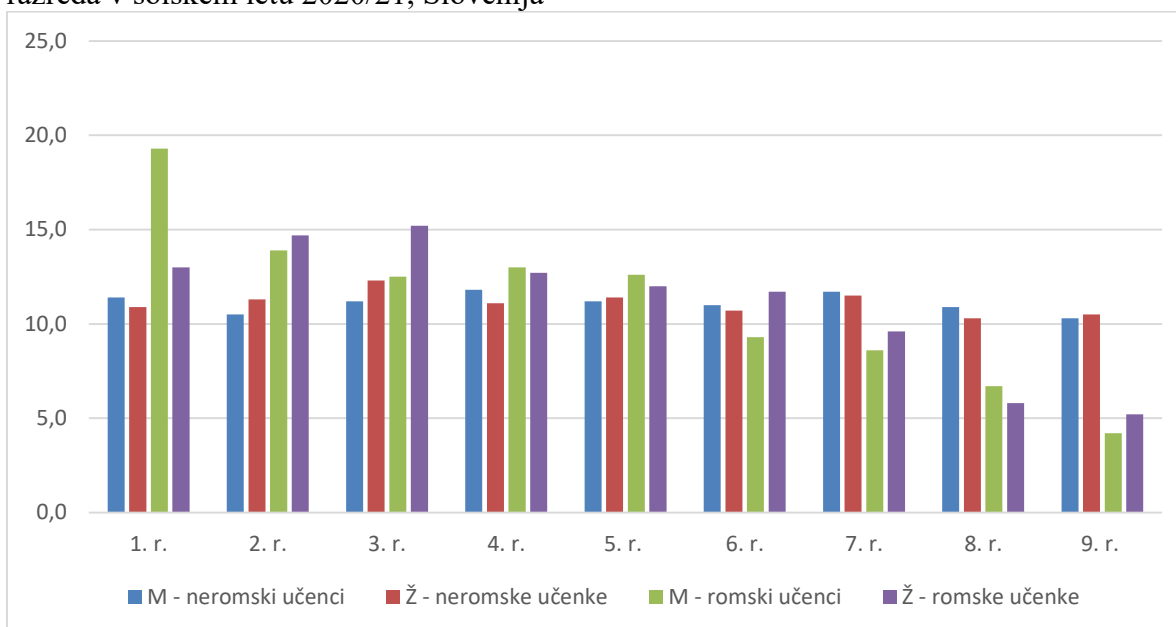
Graf 6: Delež (%) neromskih in romskih učencev (M) ter učenk (Ž) od prvega do devetega razreda v šolskem letu 2018/19, Slovenija

Graf 7: Delež (%) neromskih in romskih učencev (M) ter učenk (Ž) od prvega do devetega razreda v šolskem letu 2019/20, Slovenija

Graf 8: Delež (%) neromskih in romskih učencev (M) ter učenk (Ž) od prvega do devetega razreda v šolskem letu 2020/21, Slovenija

3. Delež ponavljalcev med romskimi in neromskimi učenci

Podatki o ponavljavcih prikazujejo število oziroma delež učencev, ki ob koncu šolskega leta niso napredovali v višji razred, in ne število učencev, ki so v tistem šolskem letu ponavljali razred.

Pri podatkih, prikazanih v nadaljevanju, je treba opozoriti na posebnost šolskega leta 2019/20, ko se je Slovenija prvič soočila z zaprtjem šol oziroma z uvedbo pouka na daljavo zaradi epidemije covid-19. Zaradi posebnih razmer so bili ob koncu tega šolskega leta po navodilih in priporočilih Zavoda Republike Slovenije za šolstvo⁷ ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport⁸ uveljavljeni milejši pogoji tako glede ocenjevanja kot tudi glede napredovanja učencev v višji razred. To se je odrazilo v občutnem zmanjšanju deleža ponavljavcev med romskimi učenci v primerjavi s predhodnimi šolskimi leti. Zmanjšal se je tudi delež ponavljavcev med neromskimi učenci, čeprav je pri tem treba omeniti, da je bil pri neromskih učencih ta delež v predhodnem šolskem letu (2018/19) neobičajno velik in se je v šolskem letu 2019/20 dejansko le vrnil nazaj na raven predhodnih šolskih let.⁹

3.1 Ponavljavci med romskimi in neromskimi učenci, po regijah

Primerjava deleža ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci pokaže, da je delež ponavljavcev med romskimi učenci v vseh proučevanih letih občutno večji kot med neromskimi učenci. Medtem ko se pri neromskih učencih delež ponavljavcev na ravni Slovenije (27 OŠ) giblje med 0,6 in 1,2 %, se pri romskih učencih giblje med 19,8 in 31,7 %.

Pokažejo pa se tudi znatne razlike med severovzhodno (SV) in jugovzhodno (JV) Slovenijo. V SV Sloveniji je delež ponavljavcev med romskimi učenci bistveno manjši (giblje se med 9,9 in 14,4 %) od deleža ponavljavcev med romskimi učenci v JV Sloveniji (ki se giblje med 24,3 in 42,8 %). Pri tem je treba omeniti, da je delež ponavljavcev tudi med neromskimi učenci v SV Sloveniji manjši od deleža ponavljavcev v JV Sloveniji. V SV Sloveniji se ta delež giblje med 0,2 in 0,3 %, v JV Sloveniji pa med 0,8 in 1,9 %.

Tabela 5: Število in delež ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci, po šolskih letih v obdobju 2016/17–2020/21, po regijah

šolsko leto		romski učenci			neromski učenci		
		Slovenija	SV Slovenija	JV Slovenija	Slovenija	SV Slovenija	JV Slovenija
2016/17	št.	338	40	298	86	13	73
	%	29,7	11,3	38,0	0,8	0,3	1,1
2017/18	št.	289	52	237	70	9	61
	%	25,8	14,4	31,2	0,6	0,2	0,9
2018/19	št.	306	36	270	139	7	132
	%	28,2	11,0	35,6	1,2	0,2	1,9

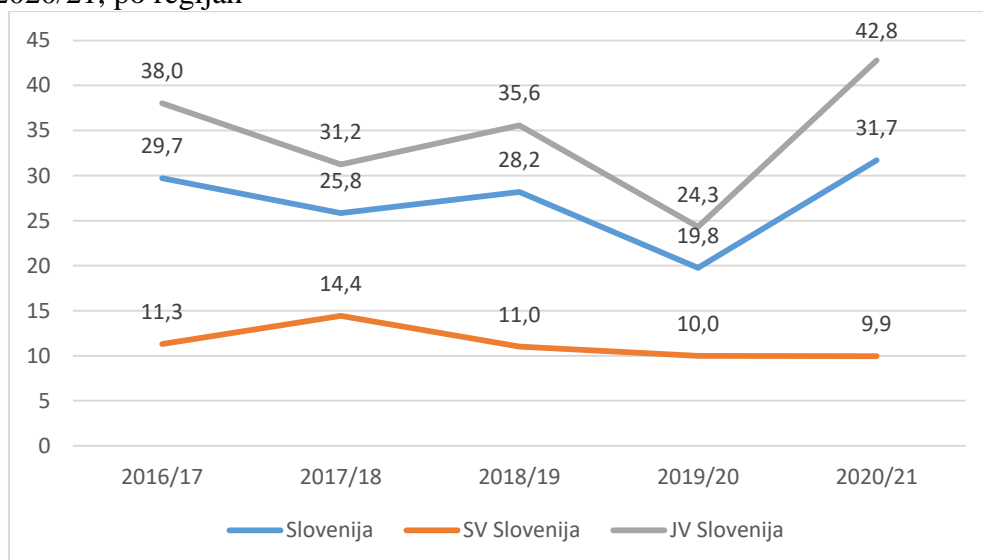
⁷ ZRSŠ - Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2020b. *Priporočila za izvajanje vzgojno-izobraževalnega procesa v osnovnih šolah, glasbenih šolah in šolah s prilagojenim programom*, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Novice/Koronavirus-2020/Priporocila-Zavod-RS-za-solstvo_OS_GS_OSPP.pdf (dostop 5. 10. 2021).

⁸ MIZŠ – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2020a. *Sklep o ukrepih za nemoteno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v osnovnih šolah v šolskem letu 2019/20*, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Novice/Koronavirus-13-3-20/sklep-ministrice_nemoteno-opravljanje-VIZ-dela-v-OS-2019_2020.pdf (dostop 4. 10. 2021).

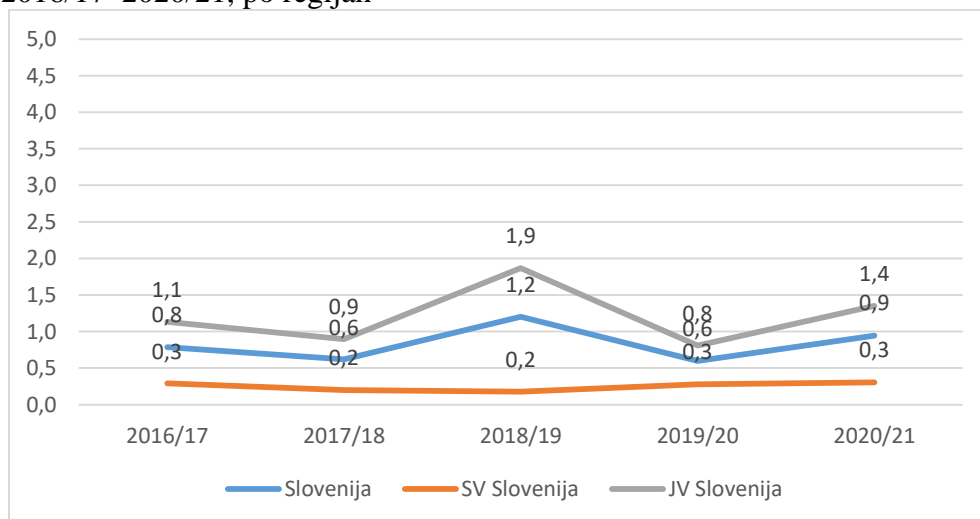
⁹ Več o tem glej v Bešter, R. in Pirc, J. 2021 (v tisku). *Romski učenci in izobraževanje na daljavo v času epidemije covid-19*. V S. Novak Lukanovič & K. Hirnök Munda (ur.) *Svet je postal drugačen. Vpliv covid-19 na etnične manjšine in obmejni prostor v Sloveniji in sosednjih državah*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.

2019/20	št.	223	36	187	70	13	57
	%	19,8	10,0	24,3	0,6	0,3	0,8
2020/21	št.	368	39	329	112	14	98
	%	31,7	9,9	42,8	0,9	0,3	1,4

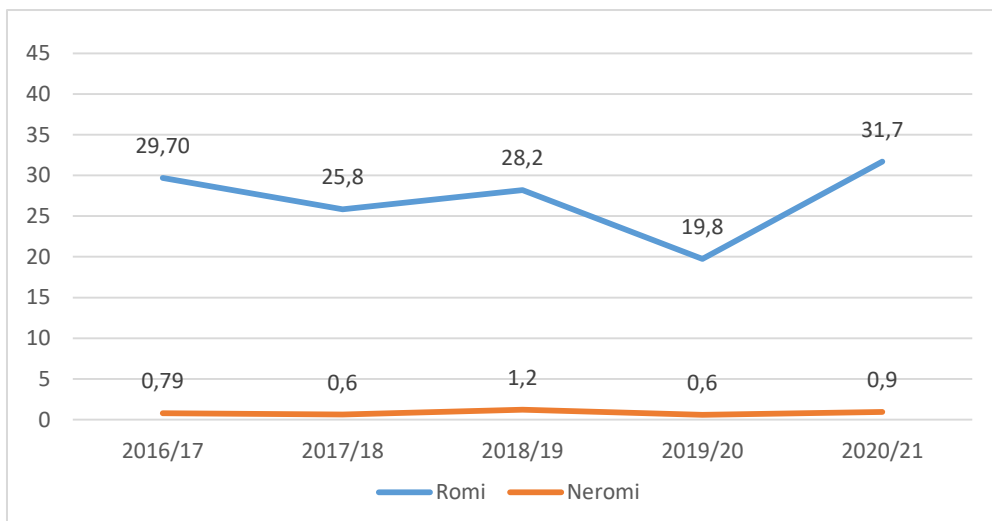
Graf 9: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi učenci po šolskih letih v obdobju 2016/17–2020/21, po regijah

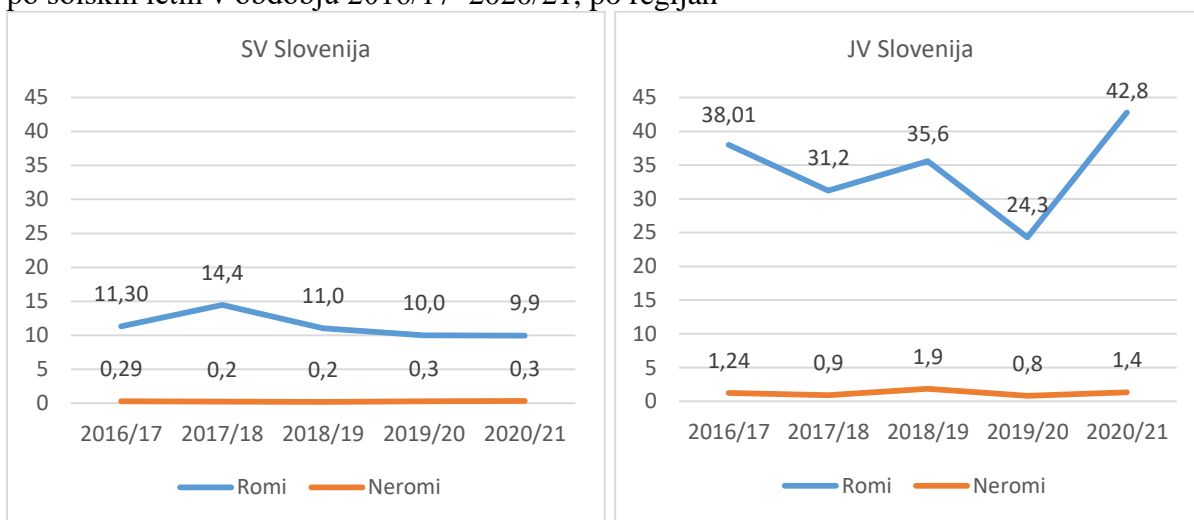
Grafa 10: Delež (v %) ponavljavcev med neromskimi učenci po šolskih letih v obdobju 2016/17–2020/21, po regijah

Graf 11: Primerjava deleža (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po šolskih letih v obdobju 2016/17–2020/21, Slovenija

Grafa 12 in 13: Primerjava deleža (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po šolskih letih v obdobju 2016/17–2020/21, po regijah

V nadaljevanju bomo analizirali in prikazali delež ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci na dva načina:

- Prvi način (podpoglavje 3.2) bo prikazoval, kako so vsi (romski oz. neromski) ponavljavci v posameznem šolskem letu razporejeni po posameznih razredih – torej, kolikšen delež od vseh ponavljavcev med romskimi/neromskimi učenci v določenem šolskem letu je bil v 1. razredu, kolikšen v 2. razredu in tako naprej vse do 9. razreda. Seštevek deležev ponavljavcev v vseh razredih, od 1. do 9. razreda, je 100 %.
- Drugi način (podpoglavja 3.3–3.5) bo prikazoval, kolikšen je delež ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci znotraj posameznega razreda – če je npr. v 1. razredu 10 romskih učencev, kolikšen delež med njimi je ponavljavcev. Deleži bodo prikazani po posameznih razredih in šolskih letih. V vsakem razredu je seštevek deleža ponavljavcev in deleža neponavljavcev 100 %.

3.2 Razporeditev ponavljavcev po razredih, po posameznih šolskih letih

Primerjava razporeditve ponavljavcev po razredih (torej deleža ponavljavcev v posameznem razredu od vseh ponavljavcev v vseh razredih skupaj) po posameznih šolskih letih pokaže velike razlike med romskimi in neromskimi učenci – med Romi je veliko več ponavljavcev v

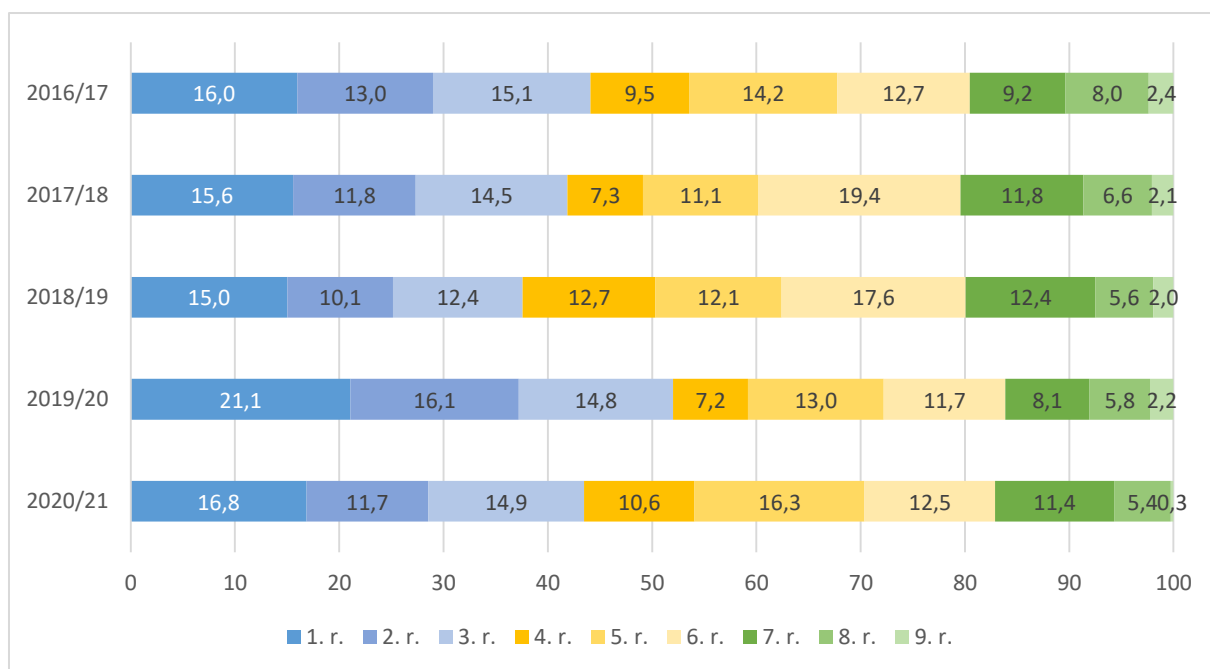
prvi in drugi triadi, pri Neromih pa je večina ponavljavcev v tretji triadi. To seveda ni presenetljivo glede na dejstvo, da precejšen delež romskih učencev zaključi osnovnošolsko obveznost že v 6. ali 7. razredu in je zato Romov v zadnjih treh razredih precej manj kot v nižjih razredih (glej tudi grafe 4–8). Tudi ponavljavcev je zato v teh razredih manj.

Tabela 6: Porazdelitev ponavljavcev po razredih, romski in neromski učenci, po šolskih letih v obdobju 2016/17–2020/21, Slovenija

			1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	Skupaj
2016/17	Romi	št.	54	44	51	32	48	43	31	27	8	338
		%	16,0	13,0	15,1	9,5	14,2	12,7	9,2	8,0	2,4	100
	Neromi	št.	4	3	6	6	2	16	25	15	9	86
		%	4,7	3,5	7,0	7,0	2,3	18,6	29,1	17,4	10,5	100
2017/18	Romi	št.	45	34	42	21	32	56	34	19	6	289
		%	15,6	11,8	14,5	7,3	11,1	19,4	11,8	6,6	2,1	100
	Neromi	št.	3	8	2	9	4	10	15	14	5	70
		%	4,3	11,4	2,9	12,9	5,7	14,3	21,4	20,0	7,1	100
2018/19	Romi	št.	46	31	38	39	37	54	38	17	6	306
		%	15,0	10,1	12,4	12,7	12,1	17,6	12,4	5,6	2,0	100
	Neromi	št.	5	5	11	5	10	18	33	40	12	139
		%	3,6	3,6	7,9	3,6	7,2	12,9	23,7	28,8	8,6	100
2019/20	Romi	št.	47	36	33	16	29	26	18	13	5	223
		%	21,1	16,1	14,8	7,2	13,0	11,7	8,1	5,8	2,2	100
	Neromi	št.	9	3	16	6	9	5	9	11	2	70
		%	12,9	4,3	22,9	8,6	12,9	7,1	12,9	15,7	2,9	100
2020/21	Romi	št.	62	43	55	39	60	46	42	20	1	368
		%	16,8	11,7	14,9	10,6	16,3	12,5	11,4	5,4	0,3	100
	Neromi	št.	5	4	10	13	5	19	21	19	16	112
		%	4,5	3,6	8,9	11,6	4,5	17,0	18,8	17,0	14,3	100

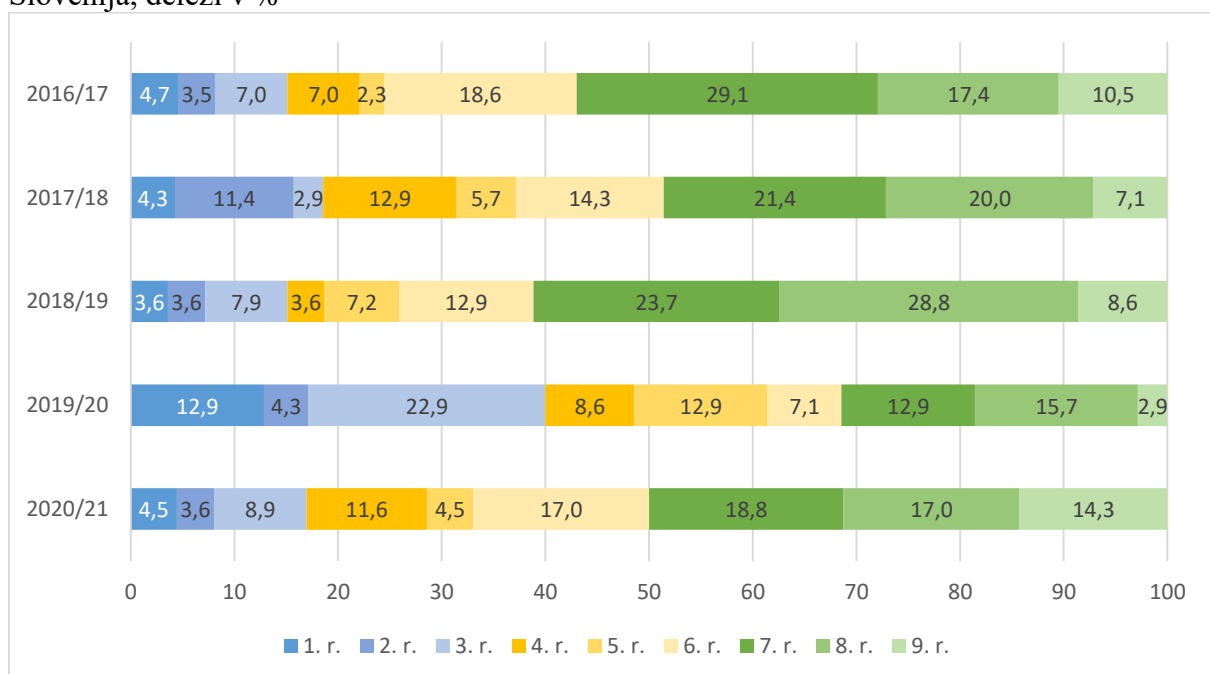
Kljub temu da je med romskimi učenci najmanj ponavljavcev v zadnji triadi, pa je znotraj posameznih razredov v tej triadi delež ponavljavcev med romskimi učenci večji kot znotraj posameznih razredov v prvi in drugi triadi. Kot bo prikazano v nadaljevanju (tabela 7), je dejansko delež ponavljavcev med romskimi učenci znotraj posameznega razreda običajno največji v 6., 7. in 8. razredu.

Graf 14: Porazdelitev ponavljavcev po razredih, romski učenci, 2016/17–2020/21, Slovenija, deleži v %

Pri neromskih učencih je delež ponavljavcev največji v zadnji triadi OŠ. Glede na to, da število neromskih učencev v zadnji triadi ne odstopa bistveno od števila neromskih učencev v prvi oziroma drugi triadi, predvidevamo, da je večji delež ponavljavcev v tretji triadi predvsem posledica večje zahtevnosti in kompleksnosti šolske snovi v tem obdobju v primerjavi s predhodnimi razredi.

Graf 15: Porazdelitev ponavljavcev po razredih, neromski učenci, 2016/17–2020/21, Slovenija, deleži v %

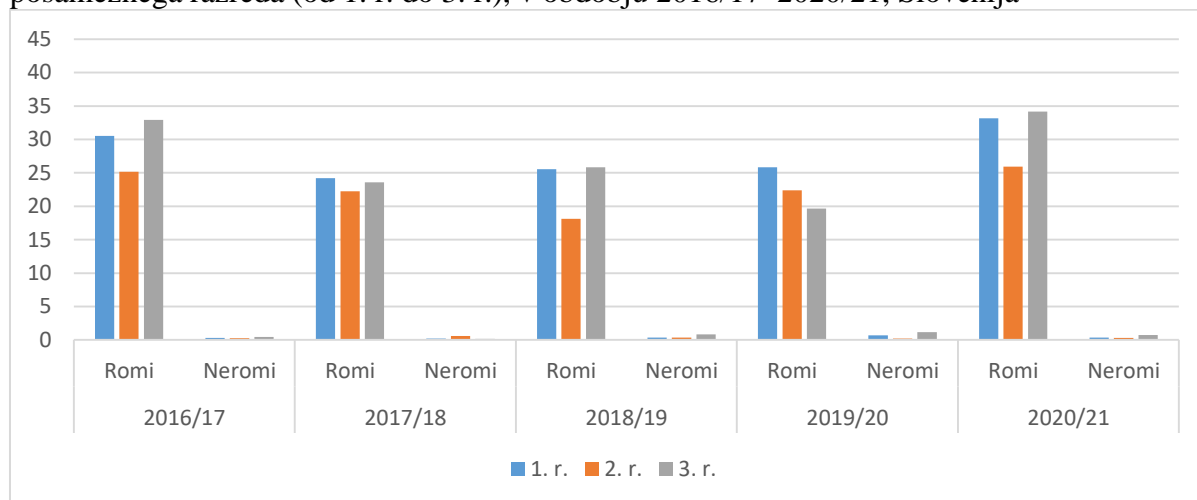
3.3 Delež ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci znotraj posameznih razredov, po posameznih šolskih letih

V tem delu bo prikazan delež ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci znotraj posameznega razreda – torej, kolikšen delež učencev (romskih ali neromskih) iz posameznega razreda ni uspešno zaključil razreda.

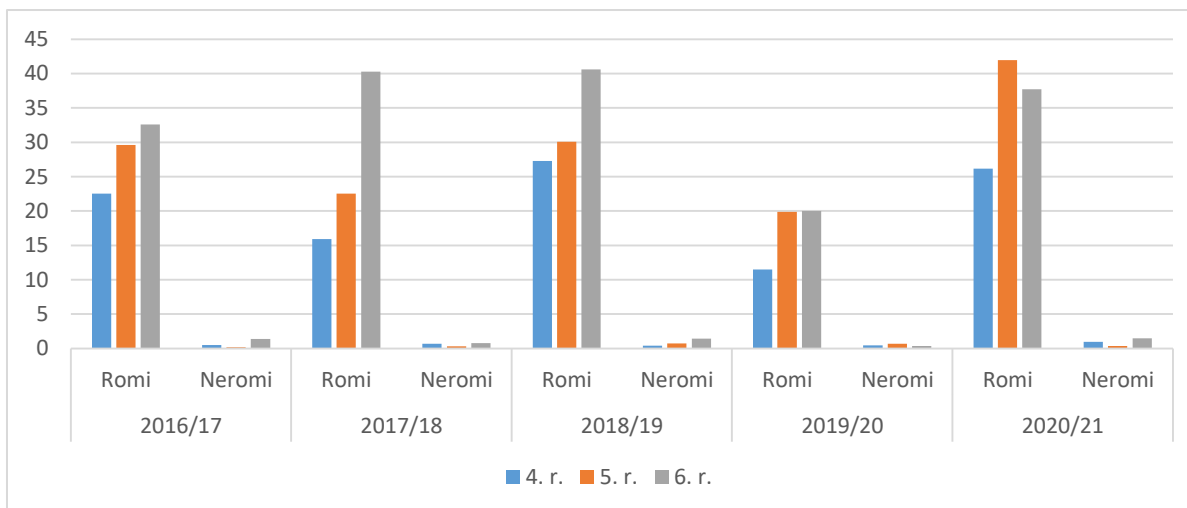
Tabela 7: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci, znotraj posameznih razredov, v obdobju 2016/17–2020/21, Slovenija

šolsko leto	skupina	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.
2016/17	Romi	30,5	25,1	32,9	22,5	29,6	32,6	37,3	40,3	11,6
	Neromi	0,3	0,2	0,5	0,5	0,2	1,4	2,2	1,3	0,8
2017/18	Romi	24,2	22,2	23,6	15,9	22,5	40,3	36,2	35,8	11,9
	Neromi	0,2	0,6	0,2	0,7	0,3	0,8	1,3	1,2	0,4
2018/19	Romi	25,6	18,1	25,9	27,3	30,1	40,6	41,3	27,0	17,6
	Neromi	0,4	0,4	0,8	0,4	0,7	1,4	2,6	3,3	1,1
2019/20	Romi	25,8	22,4	19,6	11,5	19,9	20,0	20,0	19,4	10,9
	Neromi	0,7	0,2	1,2	0,5	0,7	0,4	0,7	0,9	0,2
2020/21	Romi	33,2	25,9	34,2	26,2	42,0	37,7	39,6	27,8	1,8
	Neromi	0,4	0,3	0,7	1,0	0,4	1,5	1,5	1,5	1,3

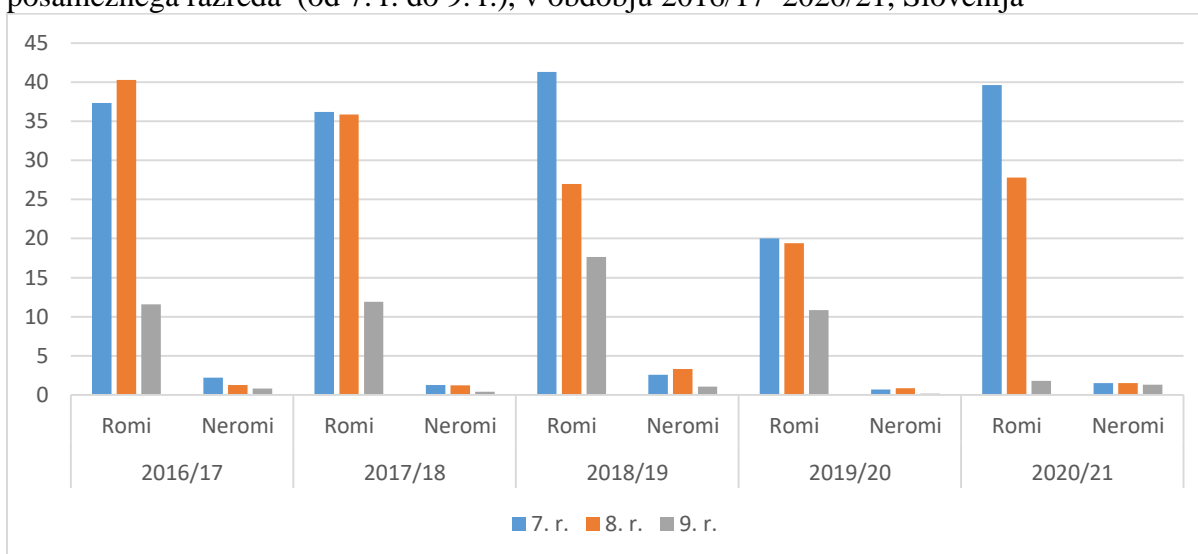
Graf 16: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci, znotraj posameznega razreda (od 1. r. do 3. r.), v obdobju 2016/17–2020/21, Slovenija

Graf 17: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci, znotraj posameznega razreda (od 4. r. do 6. r.), v obdobju 2016/17–2020/21, Slovenija

Graf 18: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci, znotraj posameznega razreda (od 7. r. do 9. r.), v obdobju 2016/17–2020/21, Slovenija

3.4 Ponavljavci med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, po posameznih šolskih letih

Iz primerjave podatkov o ponavljavcih po spolu (glej tabele 8–12 in grafe 19–23 spodaj) lahko izpostavimo dva bistvena zaključka (poleg občutno večjega deleža ponavljavcev med romskimi kot med neromskimi učenci, kar smo obravnavali že zgoraj):

- Pri neromskih učencih ni bistvenih razlik med spoloma glede ponavljanja razredov, pri romskih učencih pa obstajajo razlike in sicer je delež ponavljavcev običajno večji med fanti kot med dekleti.
- Pri neromskih učencih in učenkah je delež ponavljavcev približno konstanten v vseh razredih in skozi vsa proučevana šolska leta, pri romskih učencih in učenkah pa precej močno niha tako med razredi kot med šolskimi leti.

Tabela 8: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, šolsko leto 2016/17, Slovenija

učenci	spol	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	skupaj

Neromi	M	št.	2	3	3	6	2	9	16	11	7	59
		%	0,3	0,5	0,4	0,9	0,3	1,6	2,9	1,8	1,3	1,0
	Ž	št.	2	0	3	0	0	7	9	4	2	27
		%	0,3	0,0	0,5	0,0	0,0	1,2	1,6	0,7	0,4	0,5
Romi	M	št.	36	25	30	10	23	23	15	21	4	187
		%	35,0	30,1	40,0	14,9	28,8	35,9	44,1	63,6	16,7	33,2
	Ž	št.	18	19	21	22	25	20	16	6	4	151
		%	24,3	20,7	26,3	29,3	30,5	29,4	32,7	17,6	19,0	26,3

Tabela 9: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, šolsko leto 2017/18, Slovenija

učenci	spol		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	skupaj
Neromi	M	št.	3	6	2	4	4	7	10	8	5	49
		%	0,4	0,9	0,3	0,6	0,6	1,0	1,7	1,4	0,9	0,8
	Ž	št.	0	2	0	5	0	3	5	6	0	21
		%	0,0	0,3	0,0	0,8	0,0	0,5	0,8	1,0	0,0	0,8
Romi	M	št.	26	18	22	12	13	28	19	10	3	151
		%	28,0	22,0	25,0	23,1	18,3	41,2	44,2	50,0	21,4	28,4
	Ž	št.	19	16	20	9	19	28	15	9	3	138
		%	20,4	22,5	22,2	11,3	26,8	39,4	29,4	27,3	10,7	23,5

Tabela 10: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, šolsko leto 2018/19, Slovenija

učenci	spol		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	skupaj
Neromi	M	št.	4	4	3	4	5	12	14	31	7	84
		%	0,6	0,6	0,4	0,6	0,7	1,7	2,1	5,3	1,3	1,4
	Ž	št.	1	1	8	1	5	6	19	9	5	55
		%	0,1	0,2	1,3	0,2	0,8	1,0	3,1	1,5	0,9	1,0
Romi	M	št.	27	17	21	19	20	27	20	8	0	159
		%	28,7	19,8	27,6	30,6	40,0	39,7	43,5	29,6	0,0	30,6
	Ž	št.	19	14	17	20	17	27	18	9	6	147
		%	22,1	16,5	23,9	24,7	23,3	41,5	39,1	25,0	25,0	25,9

Tabela 11: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, šolsko leto 2019/20, Slovenija

učenci	spol		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	skupaj
Neromi	M	št.	4	1	11	5	4	2	6	5	2	40
		%	0,6	0,1	1,5	0,7	0,6	0,3	0,9	0,8	0,4	0,7
	Ž	št.	5	2	5	1	5	3	3	6	0	30
		%	0,8	0,3	0,8	0,2	0,8	0,5	0,5	1,0	0,0	0,5
Romi	M	št.	30	22	16	10	12	11	10	6	3	120
		%	31,9	28,6	19,0	14,3	18,5	19,0	22,2	20,7	15,8	22,2
	Ž	št.	17	14	17	6	17	15	8	7	2	103
		%	19,3	16,7	20,2	8,7	21,0	20,8	17,8	18,4	7,4	17,5

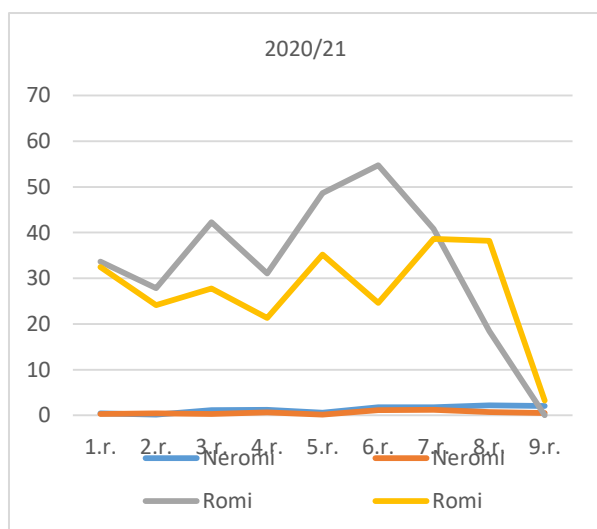
Tabela 12: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci po spolu in po razredih, šolsko leto 2020/21, Slovenija

učenci	spol		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.	skupaj
Neromi	M	št.	3	1	8	9	4	12	13	15	13	78

		%	0,4	0,2	1,1	1,2	0,6	1,8	1,8	2,2	2,0	1,3
	Ž	št.	2	3	2	4	1	7	8	4	3	34
		%	0,3	0,5	0,3	0,6	0,2	1,2	1,2	0,7	0,5	0,6
Romi	M	št.	37	22	30	23	35	29	20	7	0	203
		%	33,6	27,8	42,3	31,1	48,6	54,7	40,8	18,4	0,0	35,6
	Ž	št.	25	21	25	16	25	17	22	13	1	165
		%	32,5	24,1	27,8	21,3	35,2	24,6	38,6	38,2	3,2	27,9

Grafi 19–23: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci znotraj posameznega razreda, po spolu, po šolskih letih, Slovenija

3.5 Ponavljavci med romskimi in neromskimi učenci od 6. do 9. razreda, po posameznih šolskih letih

Glede na to, da je delež ponavljavcev znotraj posameznih razredov med romskimi učenci največji v 6., 7. in 8. razredu, bomo v nadaljevanju podrobneje prikazali primerjavo deležev ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci (po spolu) v teh treh razredih po posameznih šolskih letih, dodali pa bomo še podatke za 9. razred kot zaključni razred osnovne šole. Kot bo razvidno iz prikazanih podatkov, se delež ponavljavcev tako med romskimi kot med neromskimi učenci v 9. razredu občutno zmanjša, kar kaže na to, da se največja selekcija dogaja od 6. do 8. razreda. Tisti, ki jim uspe priti do 9. razreda, pa v precej večjem deležu ta razred tudi uspešno zaključijo.

Tabela 13: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 6. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
M - neromski učenci	št.	9	7	12	2	12
	%	1,6	1,0	1,7	0,3	1,8
Ž - neromske učenke	št.	7	3	6	3	7
	%	1,2	0,5	1,0	0,5	1,2
M - romski učenci	št.	23	28	27	11	29
	%	35,9	41,2	39,7	19,0	54,7
Ž - romske učenke	št.	20	28	27	15	17
	%	29,4	39,4	41,5	20,8	24,6

Graf 24: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 6. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

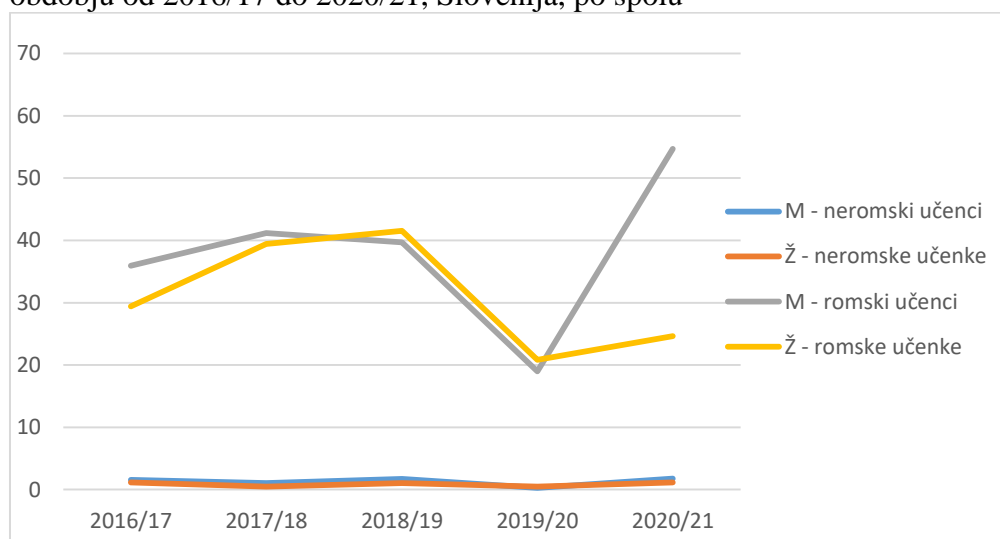

Tabela 14: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 7. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
M - neromski učenci	št.	16	10	14	6	13
	%	2,9	1,7	2,1	0,9	1,8
Ž - neromske učenke	št.	9	5	19	3	8
	%	1,6	0,8	3,1	0,5	1,2
M - romski učenci	št.	15	19	20	10	20
	%	44,1	44,2	43,5	22,2	40,8
Ž - romske učenke	št.	16	15	18	8	22
	%	32,7	29,4	39,1	17,8	38,6

Graf 25: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 7. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

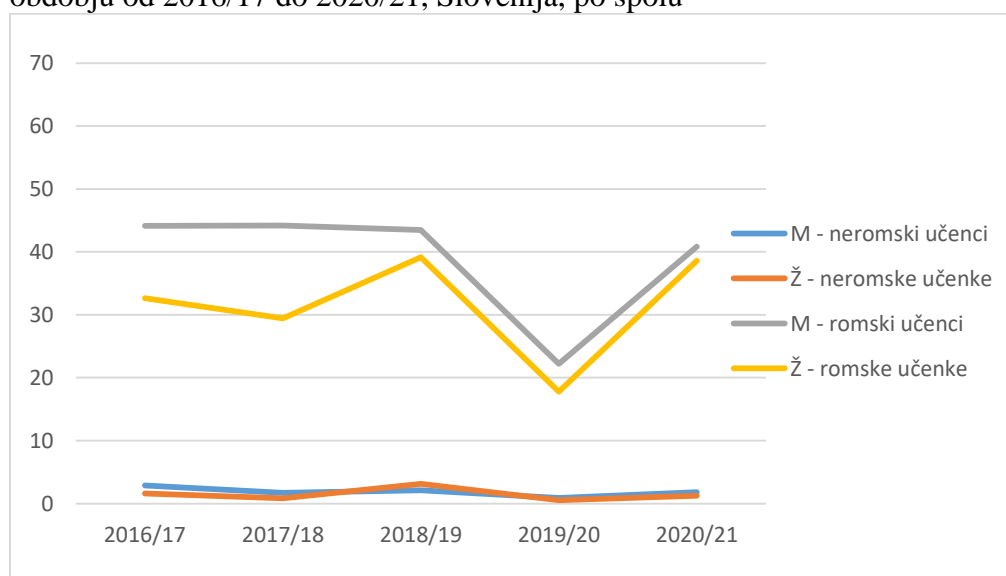

Tabela 15: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 8. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
M - neromski učenci	št.	11	8	31	5	15
	%	1,8	1,4	5,3	0,8	2,2
Ž - neromske učenke	št.	4	6		6	4
	%	0,7	1,0	1,5	1,0	0,7
M - romski učenci	št.	21	10	8	6	7
	%	63,6	50,0	29,6	20,7	18,4
Ž - romske učenke	št.	6	9	9	7	13
	%	17,6	27,3	25,0	18,4	38,2

Graf 26: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 8. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

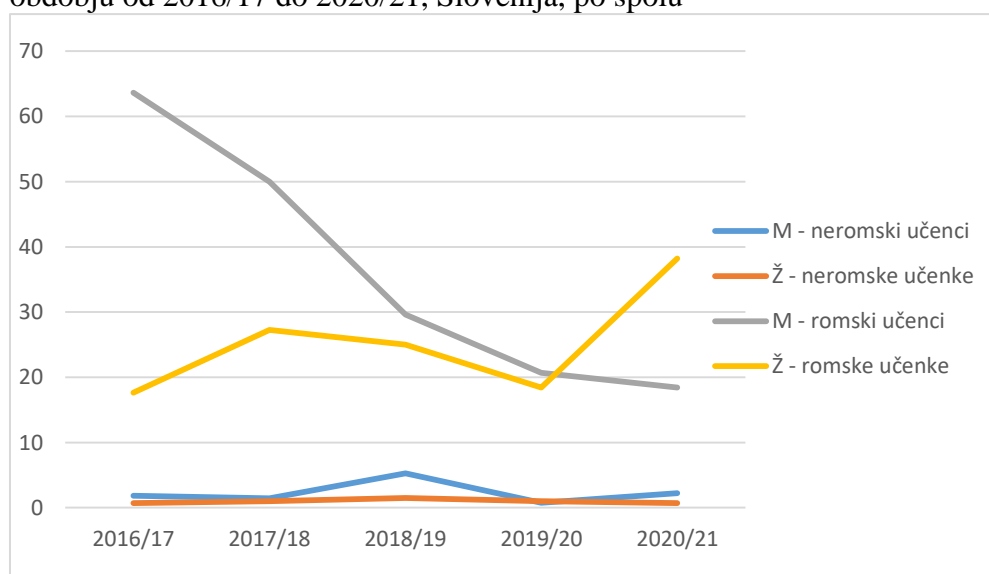
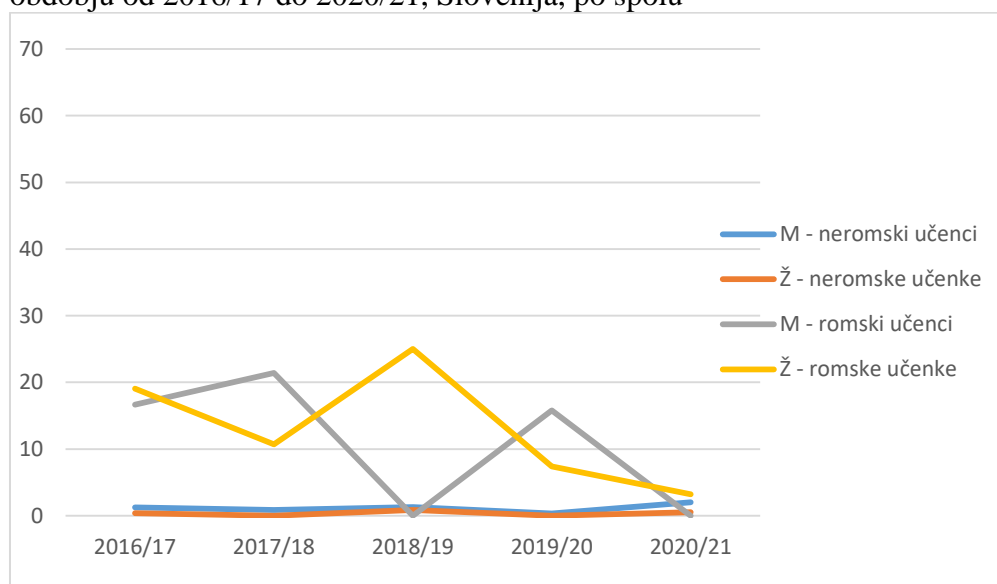

Tabela 16: Število in delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 9. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

		2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
M - neromski učenci	št.	7	5	7	2	13
	%	1,3	0,9	1,3	0,4	2,0
Ž - neromske učenke	št.	2	0	5	0	3
	%	0,4	0,0	0,9	0,0	0,5
M - romski učenci	št.	4	3	0	3	0
	%	16,7	21,4	0,0	15,8	0,0
Ž - romske učenke	št.	4	3	6	2	1
	%	19,0	10,7	25,0	7,4	3,2

Graf 27: Delež (v %) ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci v 9. razredu OŠ v obdobju od 2016/17 do 2020/21, Slovenija, po spolu

4. Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo posamične razrede

To poglavje prikazuje, kolikšen delež romskih učencev uspešno zaključi 6. oziroma 7. ali 9. razred osnovne šole. Izračun teh deležev je pomemben predvsem v luči dejstva, da sta osip in delež ponavljavcev med romskimi osnovnošolci, zlasti na JV Slovenije, zelo velika, zato nas zanima, kolikšnemu deležu izmed njih se uspe prebiti do višjih razredov OŠ in te tudi uspešno zaključiti. Na 6. razred se osredotočamo zato, ker uspešno zaključen 6. razred pomeni zaključeno raven ISCED 1 po mednarodni klasifikaciji izobraževanja. Uspešno zaključen 7. razred je pomemben zato, ker je to najnižji zahtevani pogoj za vpis na srednješolske programe – in sicer na nižje poklicno izobraževanje, ki traja dve do tri leta. Za učence, ki uspešno zaključijo 9. razred, pa seveda velja, da so uspešno zaključili celotno OŠ in imajo s tem izpolnjen pogoj za vpis na različne vrste srednješolskih programov, zaradi česar smo ugotavljali še delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 9. razred.

Pri izračunu deleža romskih učencev, ki uspešno zaključijo omenjene razrede OŠ, smo uporabili anonimizirane podatke o romskih učencih, ki nam jih je posredovalo izbranih 27 OŠ za obdobje petih šolskih let (od 2016/17 do 2020/21), ter podatke iz baze Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) o romskih učencih v posameznih razredih OŠ v obdobju pred šolskim letom 2016/17. Natančnega deleža romskih učencev, ki uspešno zaključijo 6. oziroma 7. ali 9. razred, v primerjavi z ostalimi učenci, iz podatkov, ki so nam na voljo, ne moremo izračunati. Za takšen izračun bi morali spremljati vsakega učenca posebej skozi celotno obdobje njegovega osnovnošolskega izobraževanja, česar pa dani podatki ne omogočajo. Ravno tako podatkovna baza MIZŠ ne vključuje podatkov o spolu romskih učencev, zato pri analizah nismo mogli upoštevati tudi te spremenljivke.

Iz podatkov, s katerimi razpolagamo, smo izračunali približek deleža romskih učencev, ki so v posameznih šolskih letih v obdobju od 2016/17 do 2020/21 uspešno zaključili 6., oziroma 7. ali 9. razred OŠ. Pri tem smo upoštevali število romskih učencev, ki so v posameznem šolskem letu uspešno zaključili enega od omenjenih razredov, in izračunali, kolikšen delež je

to od števila vseh romskih otrok, ki so¹⁰ pred petimi oziroma šestimi ali osmimi leti obiskovali 1. razred. Pri tem je treba upoštevati, da določeno število šesto- oziroma sedmo- ali devetošolcev zaradi predhodnega ponavljanja razredov lahko pripada tudi kakšni drugi (starejši) generaciji. Do razlik med začetnim številom vpisanih v 1. razred in številom tistih, ki so po petih letih v 6. razredu ali po šestih v 7. oziroma po osmih letih v 9. razredu, pa lahko pride tudi zaradi selitev. Nobene od teh dinamik iz podatkov ne moremo natančno razbrati. Da bi omilili vpliv omenjenih dejavnikov, zlasti ponavljanja razredov, na delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 6., 7. ali 9. razred, smo na koncu izračunali še petletno povprečje tega deleža (za obdobje od šolskega leta 2016/17 do 2020/21).

4.1 Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 6. razred

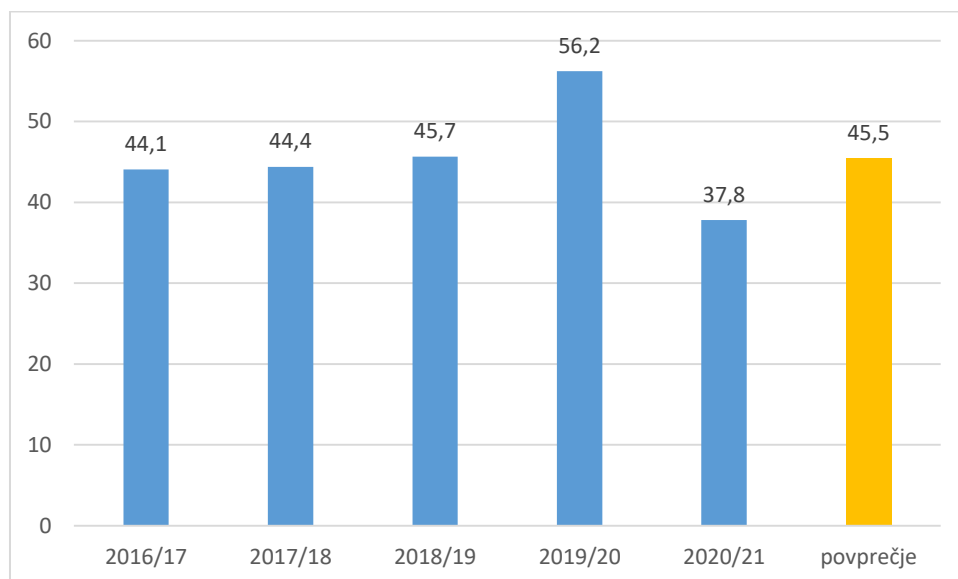
Na ravni celotne skupine 27 OŠ je bil delež romskih otrok, ki so uspešno zaključili 6. razred in so pet let pred tem predvidoma obiskovali 1. razred, povprečno 45,5 % (v obdobju 2016/17–2020/21), kot kaže tabela 17. To pomeni, da je manj kot polovica romskih prvošolcev pet let kasneje uspešno zaključila 6. razred. Največji tovrstni delež (56,2 %) je bil dosežen v šolskem letu 2019/20, ko je bilo prvo leto, ko je zaradi epidemije covid-19 pouk daljše obdobje potekal na daljavo in so bili uvedeni že omenjeni blažji kriteriji na področju ocenjevanja oziroma pogojev za napredovanje v višji razred. V šolskem letu, ki je sledilo, pa je bil zaznan padec deleža zlasti zaradi vnovičnega povečanja deleža romskih učencev, ki niso uspešno zaključili 6. razreda v JV Sloveniji.

Tabela 17: Število in delež (v %) romskih učencev, ki so po šestih letih osnovnošolskega izobraževanja uspešno zaključili 6. razred, po šolskih letih

šolsko leto	št. romskih učencev v 1. razredu pred 5. leti	št. romskih učencev, ki so uspešno zaključili 6. razred	delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 6. razred, glede na število vseh Romov, v 1. razredu pred 5. leti
2016/17	202	89	44,1
2017/18	187	83	44,4
2018/19	173	79	45,7
2019/20	185	104	56,2
2020/21	201	76	37,8
povprečje 2016/17 – 2020/21	189,6	86,2	45,5

¹⁰ Npr., za romske učence, ki so v šolskem letu 2020/21 obiskovali 6. razred, predvidevamo, da so pet let pred tem, v šolskem letu 2015/16, obiskovali 1. razred.

Graf 28: Delež (%) romskih učencev, ki so uspešno zaključili 6. razred, glede na število vseh romskih učencev v 1. razredu pred 5 leti, po šolskih letih

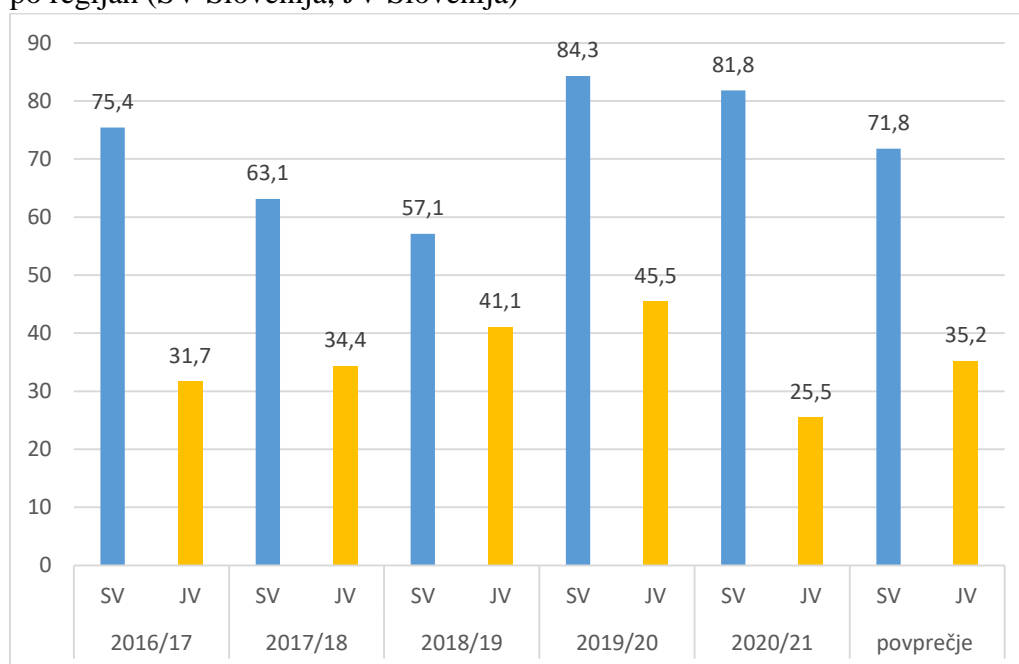

Med SV in JV Slovenijo se kažejo velike razlike. V izbranih šolah na SV delu države je v omenjenem petletnem obdobju povprečno 71,8 % romskih učencev, ki so pet let pred tem obiskovali 1. razred, uspešno zaključilo 6. razred. Ta delež pa je bil več kot pol manjši na JV Slovenije – samo 35,2 %.

Tabela 18: Število in delež (v %) romskih učencev, ki so po šestih letih osnovnošolskega izobraževanja uspešno zaključili 6. razred, po šolskih letih in po regijah

šolsko leto	regija	št. romskih učencev v 1. razredu pred 5. leti	št. romskih učencev, ki so uspešno zaključili 6. razred	delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 6. razred, glede na število vseh romskih učencev v 1. razredu pred 5. leti
2016/17	SV Slovenija	57	43	75,4
	JV Slovenija	145	46	31,7
2017/18	SV Slovenija	65	41	63,1
	JV Slovenija	122	42	34,4
2018/19	SV Slovenija	49	28	57,1
	JV Slovenija	124	51	41,1
2019/20	SV Slovenija	51	43	84,3
	JV Slovenija	134	61	45,5
2020/21	SV Slovenija	44	36	81,8
	JV Slovenija	157	40	25,5
povprečje 2016/17 - 2020/21	SV Slovenija	53,2	38,2	71,8
	JV Slovenija	136,4	48	35,2

Graf 29: Delež (v %) romskih učencev, ki so uspešno zaključili 6. razred, po šolskih letih in po regijah (SV Slovenija, JV Slovenija)

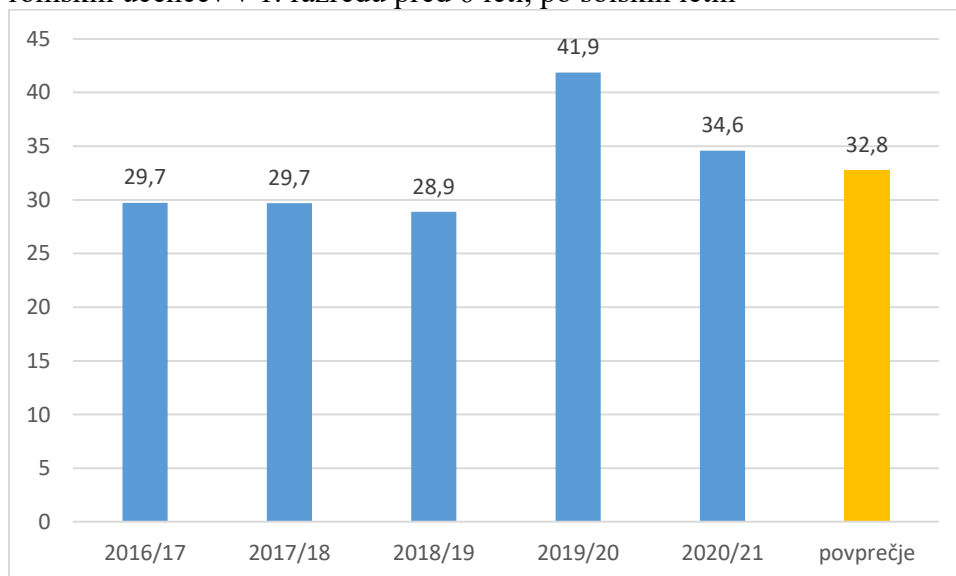
4.2 Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 7. razred

V petletnem obdobju (2016/17–2020/21) je bil delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred in so šest let pred tem predvidoma obiskovali 1. razred, povprečno 32,8 % (glej tabelo 19). To pomeni, da je v omenjenem obdobju v povprečju zgolj tretjina romskih učencev po sedmih letih obiskovanja osnovne šole uspešno zaključila 7. razred. Najmanjši tovrstni delež (29,7 %) je bil zabeležen v šolskih letih 2016/17 in 2017/18, največji (41,9%) pa v šolskem letu 2019/20, predvidoma zaradi blažjih kriterijev glede ocenjevanja in napredovanja v višji razred, ki so bili v tem letu izjemoma vzpostavljeni zaradi epidemije covid-19. V šolskem letu, ki je sledilo, je bil zaznan ponoven padec deleža romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred, še vedno pa je bil ta delež večji kot v proučevanih letih pred covidom-19.

Tabela 19: Število in delež (v %) romskih učencev, ki so po sedmih letih osnovnošolskega izobraževanja uspešno zaključili 7. razred, po šolskih letih

šolsko leto	št. romskih učencev v 1. razredu pred 6. leti	št. romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred	delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred, glede na število vseh Romov v 1. razredu pred 6. leti
2016/17	175	52	29,7
2017/18	202	60	29,7
2018/19	187	54	28,9
2019/20	172	72	41,9
2020/21	185	64	34,6
povprečje 2016/17 – 2020/21	921	302	32,8

Graf 30: Delež (%) romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred, glede na število vseh romskih učencev v 1. razredu pred 6 leti, po šolskih letih

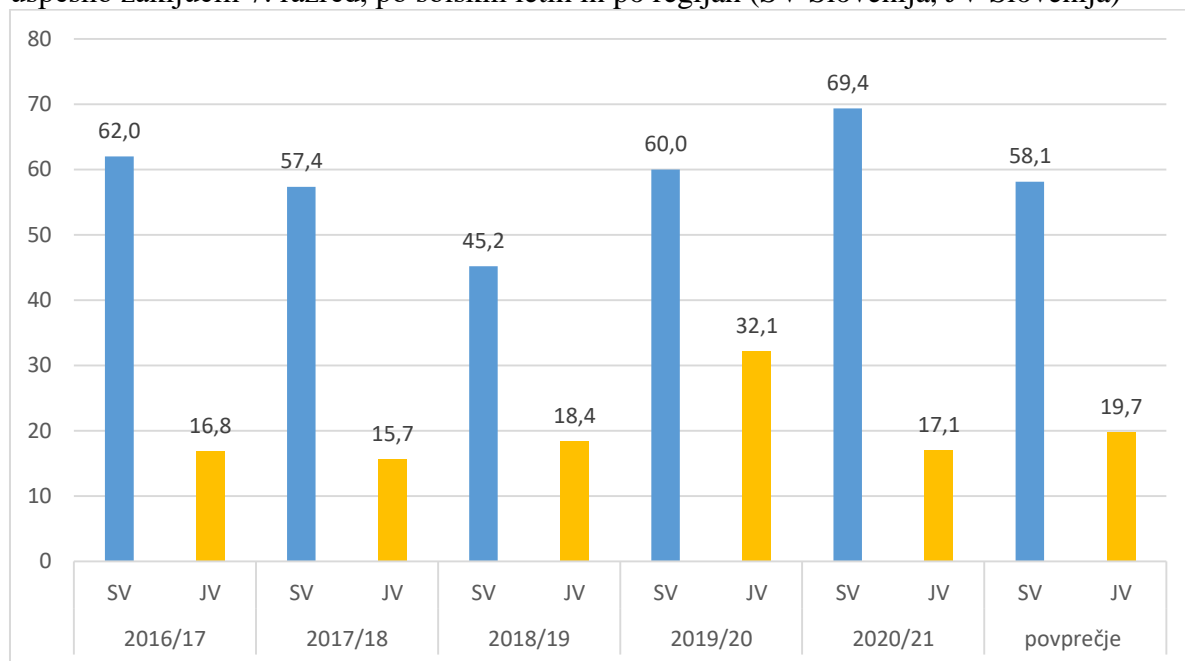

Ponovno so se pokazale velike razlike med SV in JV Slovenijo. V izbranih šolah na SV Slovenije je v omenjenem petletnem obdobju povprečno 58,1 % romskih učencev, ki so šest let pred tem obiskovali 1. razred, uspešno zaključilo 7. razred. Na JV Slovenije je bil ta delež skoraj trikrat manjši – samo 19,7 %.

Tabela 20: Število in delež (v %) romskih učencev, ki so po sedmih letih osnovnošolskega izobraževanja uspešno zaključili 7. razred, po šolskih letih in po regijah

šolsko leto	regija	št. romskih učencev v 1. razredu pred 6. leti	št. romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred	delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 7. razred, glede na število vseh romskih učencev v 1. razredu pred 6 leti
2016/17	SV Slovenija	50	31	62,0
	JV Slovenija	125	21	16,8
2017/18	SV Slovenija	68	39	57,4
	JV Slovenija	134	21	15,7
2018/19	SV Slovenija	73	33	45,2
	JV Slovenija	114	21	18,4
2019/20	SV Slovenija	60	36	60,0
	JV Slovenija	112	36	32,1
2020/21	SV Slovenija	62	43	69,4
	JV Slovenija	123	21	17,1
povprečje 2016/17 - 2020/21	SV Slovenija	313	182	58,1
	JV Slovenija	608	120	19,7

Graf 31: Delež (v %) romskih učencev, ki so po sedmih letih osnovnošolskega izobraževanja uspešno zaključili 7. razred, po šolskih letih in po regijah (SV Slovenija, JV Slovenija)

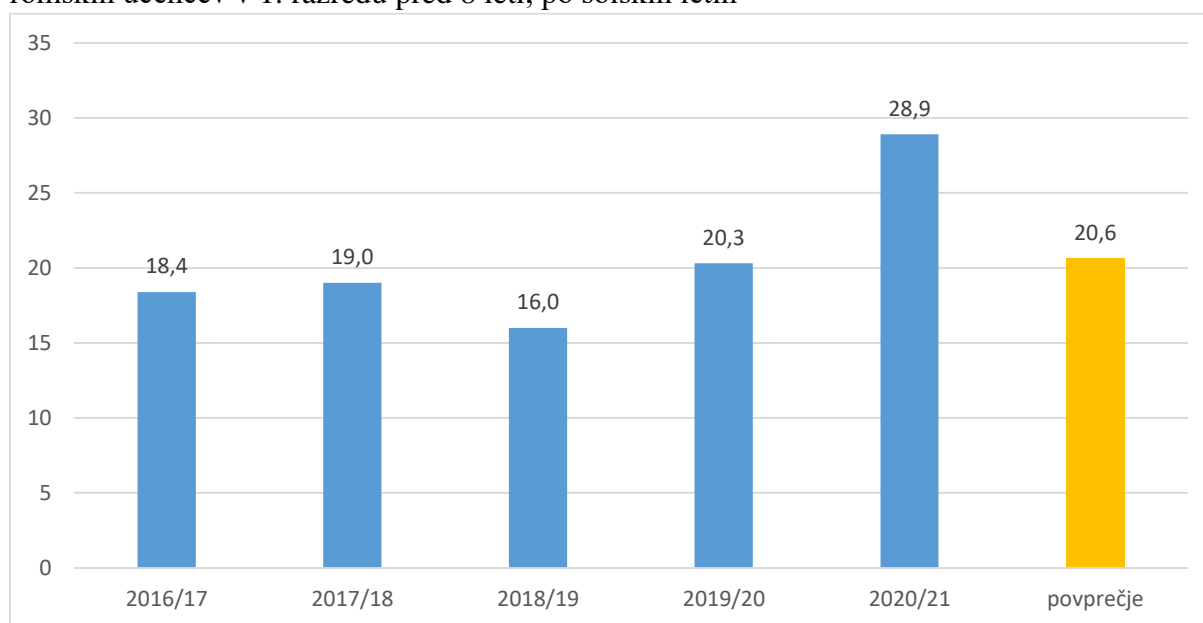
4.3 Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 9. razred

Podatki kažejo, da osnovno šolo oziroma 9. razred uspešno zaključi zgolj okrog 20 % romskih učencev. V posameznih šolskih letih je ta delež nekoliko večji, v drugih manjši. Med proučevanimi leti je bil najmanjši v šolskem letu 2018/19, ko je le 16 % generacije romskih učencev, ki so se leta 2010 vpisali v 1. razred osnovne šole, zaključilo 9. razred. Največji pa je bil v šolskem letu 2020/21, ko je uspešno zaključilo devetletko 28,9 % romskih učencev, ki so se (predvidoma) pred osmimi leti vpisali v 1. razred.

Tabela 21: Število in delež (v %) romskih učencev, ki so po devetih letih šolanja uspešno zaključili osnovno šolo (9. razred), po šolskih letih

šolsko leto	št. romskih učencev v 1. razredu pred 8. leti	št. romskih učencev, ki so uspešno zaključili 9. razred	delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 9. razred, glede na število vseh Romov v 1. razredu pred 8 leti
2016/17	201	37	18,4
2017/18	189	36	19,0
2018/19	175	28	16,0
2019/20	202	41	20,3
2020/21	187	54	28,9
povprečje 2016/17 – 2020/21	190,8	39,2	20,6

Graf 32: Delež (%) romskih učencev, ki so uspešno zaključili 9. razred, glede na število vseh romskih učencev v 1. razredu pred 8 leti, po šolskih letih

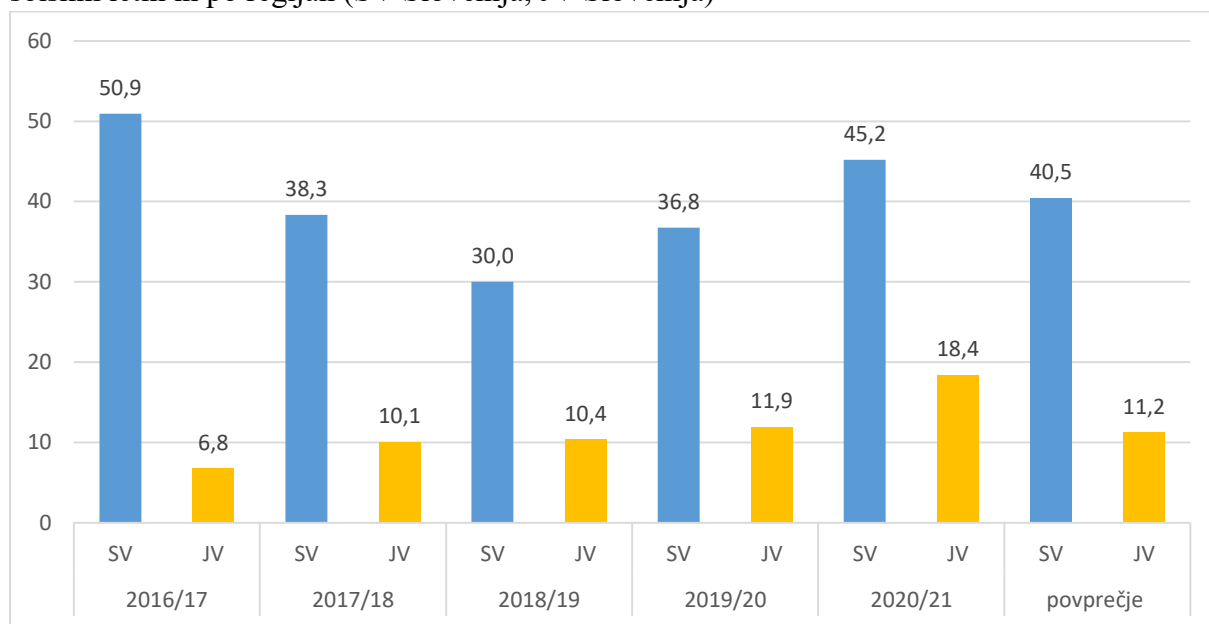

Vendar pa podatki za vseh 27 osnovnih šol skupaj nudijo precej popačeno sliko, ki zakriva razlike med SV Slovenijo in JV Slovenijo. Dejansko je položaj na JV države precej slabši kot na SV. V SV Sloveniji v povprečju osnovno šolo (9. razred) uspešno zaključi okrog 40 % romskih učencev, v JV Sloveniji pa ta delež znaša zgolj okrog 11 %.

Tabela 22: Število in delež (v %) romskih učencev, ki so po devetih letih šolanja uspešno zaključili osnovno šolo (9. razred), po šolskih letih in po regijah

šolsko leto	regija	št. romskih učencev, vpisanih v 1. razred pred 8. leti	št. romskih učencev, ki so uspešno zaključili 9. razred	delež romskih učencev, ki so uspešno zaključili 9. razred, glede na število vseh romskih učencev v 1. razredu pred 8. leti
2016/17	SV Slovenija	53	27	50,9
	JV Slovenija	148	10	6,8
2017/18	SV Slovenija	60	23	38,3
	JV Slovenija	129	13	10,1
2018/19	SV Slovenija	50	15	30,0
	JV Slovenija	125	13	10,4
2019/20	SV Slovenija	68	25	36,8
	JV Slovenija	134	16	11,9
2020/21	SV Slovenija	73	33	45,2
	JV Slovenija	114	21	18,4
povprečje 2016/17 - 2020/21	SV Slovenija	60,8	24,6	40,5
	JV Slovenija	130	14,6	11,2

Graf 33: Delež (v %) romskih učencev, ki so uspešno zaključili osnovno šolo (9. razred), po šolskih letih in po regijah (SV Slovenija, JV Slovenija)

5. Delež romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah

Pri kazalniku delež romskih učencev, ki so vključeni v program redne OŠ in imajo odločbo o posebnih potrebah, imamo podatke na voljo samo za šolsko leto 2020/21, ti podatki pa niso ločeni po spolu. Da pridobimo širši vpogled na to področje, smo izračunali najprej delež romskih učencev v skupini 27 OŠ, ki imajo odločbe o posebnih potrebah, od celotnega števila vseh romskih učencev. Enako smo izračunali še posebej za neromske učence na teh šolah.

Na ravni vseh 27 OŠ je delež romskih učencev z odločbo manjši (5,1 %) od tistega med neromskimi učenci (7 %). To je predvsem posledica majhnega tovrstnega deleža med romskimi učenci v OŠ na JV Slovenije – 2,9 %, medtem ko je ta delež med romskimi učenci na SV delu države z 9,4 % nadpovprečen (tabeli 23 in 24).

V SV Sloveniji ima ena od šol izrazito nadpovprečen delež romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah – to je kar 30 % od vseh tamkajšnjih romskih učencev. Sicer pa v skupini OŠ v tem delu države ne opažamo, da bi šole, ki beležijo največje deleže romskih učencev (to je nad 10 %) z omenjenimi odločbami, beležile tudi izrazito nadpovprečne deleže romskih učencev (od vseh romskih učencev), ki ne napredujejo v višji razred. Imajo pa tri od petih OŠ z največjimi deleži romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah hkrati tudi nadpovprečne deleže neromskih učencev z odločbo o posebnih potrebah. Na JV Slovenije so samo 3 OŠ, kjer delež romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah presega 5 %. Samo na OŠ, kjer je ta delež največji, je hkrati prisoten tudi nadpovprečen delež romskih učencev, ki ne napredujejo v višji razred.

Tabela 23: Število in delež romskih učencev, ki imajo odločbo o posebnih potrebah, od celotnega števila vseh romskih učencev v skupini izbranih OŠ v šolskem letu 2020/21

	Slovenija	SV Slovenija	JV Slovenija
število učencev	59	37	22
delež učencev (%)	5,1	9,4	2,9

Tabela 24: Število in delež neromskih učencev, ki imajo odločbo o posebnih potrebah, od celotnega števila vseh neromskih učencev v skupini izbranih OŠ v šolskem letu 2020/21

	Slovenija	SV Slovenija	JV Slovenija
število učencev	826	312	514
delež učencev (%)	7,0	6,8	7,1

Romski učenci z odločbami o posebnih potrebah na ravni cele skupine OŠ predstavljajo 6,7 % vseh učencev z odločbami. V SV Sloveniji je ta delež 10,6 %, v JV Sloveniji pa 4,1 %.

6. Delež romskih učencev, ki se permanentno šolajo na domu

Pri kazalniku delež romskih učencev, ki se permanentno šolajo na domu, imamo podatke na voljo samo za šolsko leto 2020/21, ti podatki pa niso ločeni po spolu. Da pridobimo širši vpogled na to področje, smo izračunali najprej delež romskih učencev v skupini 27 OŠ, ki se šolajo doma, od celotnega števila vseh romskih učencev na teh šolah. Enako smo izračunali še posebej za neromske učence na teh šolah.

Na splošno gre pri tem kazalniku za nizke vrednosti. Od celotne skupine 27 OŠ je namreč 22 takšnih (oz. 81,5 %), kjer v šolskem letu 2020/21 niso beležili permanentnega šolanja romskih učencev na domu. Pri neromskih učencih je bilo takšnih šol 15 oziroma 65,6 %. Na ravni skupine 27 OŠ se je 0,69 % romskih učencev od vseh romskih učencev permanentno šolalo na domu, kar je mnogo več od vrednosti kazalnika pri neromskih učencih, to je 0,14 % (tabeli 25 in 26). Vseeno pa pri tem pri obeh skupinah učencev govorimo o majhnih absolutnih številkah: 17 neromskih in 8 romskih učencev.

V SV Sloveniji se nihče od romskih učencev ni stalno šolal na domu, v JV delu države pa so romski učenci s takšnim statusom bili na 5 OŠ. Kljub temu, da romski učenci na vseh 27 OŠ predstavljajo 8,9 % vseh učencev, pa je njihov delež med vsemi učenci, ki se permanentno šolajo na domu, 32 %.

Tabela 25: Število in delež romskih učencev, ki se permanentno šolajo na domu, od celotnega števila vseh romskih učencev v skupini izbranih OŠ v šolskem letu 2020/21

	Slovenija	SV Slovenija	JV Slovenija
število učencev	8	0	8
delež učencev (%)	0,69	0	1,04

Tabela 26: Število in delež neromskih učencev, ki se permanentno šolajo na domu, od celotnega števila vseh neromskih učencev v skupini izbranih OŠ v šolskem letu 2020/21

	Slovenija	SV Slovenija	JV Slovenija
število učencev	17	4	13
delež učencev (%)	0,14	0,09	0,18

7. Povzetek

Splošne značilnosti raziskave in število ter delež romskih in neromskih učencev po razredih

V analizi smo upoštevali podatke z izbranih 27 osnovnih šol (OŠ), ki jih obiskujejo romski učenci na severovzhodu (SV) in jugovzhodu (JV) Slovenije. Delež romskih učencev na teh OŠ je bil v proučevanem obdobju petih šolskih let (od 2016/17 do 2020/21) okoli 9 % od vseh tamkajšnjih učencev. To skupino OŠ je obiskovalo od okvirno 55 do 58 % vseh romskih učencev v Sloveniji.

Analiza razporeditve romskih učencev po posameznih razredih OŠ na splošno kaže velik upad vpisanih učencev od 1. proti 9. razredu. Upad pa največkrat ni premočrten. Razporeditev (romskih) učencev po razredih je samo posreden kazalnik njihove uspešnosti in vključenosti v izobraževalnem sistemu, saj so vrednosti tega kazalnika odvisne tudi od drugih dejavnikov, kot so npr. demografski trendi in morebitni odlog staršev pri vpisu njihovih otrok v prvi razred.

Pri neromskih učencih prihaja med 1. in 9. razredom samo do manjših razlik v deležu učencev v posameznih razredih, medtem ko pri romskih načeloma zaradi mnogo večjih deležev ponavljavcev prihaja do izrazitega upadanja deleža romskih učencev. Nihanja oziroma upad tega deleža so med romskimi učenci na SV Slovenije manjša v primerjavi z njihovimi vrstniki iz JV Slovenije, kar posredno kaže, da je slednja skupina učencev manj uspešna v izobraževanju. Če ob tem upoštevamo še razporeditev romskih učencev po razredih glede na spol, se v petletnem obdobju kaže večja uspešnost romskih učenk, saj so te v večjih deležih zastopane v najvišji triadi OŠ.

Delež ponavljalcev med romskimi in neromskimi učenci

Podatki o ponavljavcih prikazujejo število oziroma delež učencev, ki ob koncu šolskega leta niso napredovali v višji razred. V proučevanem obdobju je bilo posebno šolsko leto 2019/20 z občutno nižjim deležem ponavljavcev med romskimi učenci. To je bila posledica začetka uvedbe dlje časa trajajočega pouka na daljavo zaradi epidemije covid-19, ko so bili za tisto šolsko leto uveljavljeni milejši pogoji glede ocenjevanja in napredovanja učencev v višji razred.

Primerjava deleža ponavljavcev med romskimi in neromskimi učenci pokaže, da je delež ponavljavcev med romskimi učenci v vseh proučevanih letih občutno večji kot med neromskimi učenci. Medtem ko se pri neromskih učencih delež ponavljavcev na ravni Slovenije (27 OŠ) giblje med 0,6 in 1,2 %, je ta pri romskih učencih med 19,8 in 31,7 % – upoštevano za vse razrede skupaj. Pri romskih učencih se kažejo znatne razlike med SV in JV delom države, kjer so na SV deleži ponavljavcev bistveno manjši (največja razlika med obema regijama je več kot 30 odstotnih točk na škodo JV Slovenije).

Primerjava razporeditve ponavljavcev po razredih (t. j. deleža ponavljavcev v posameznem razredu od vseh ponavljavcev v vseh razredih skupaj) po posameznih šolskih letih pokaže velike razlike med romskimi in neromskimi učenci – med Romi je veliko več ponavljavcev v prvi in drugi triadi (skupno okoli 80 % od vseh ponavljavcev med romskimi učenci), pri Neromih pa je največji delež ponavljavcev v tretji triadi (med dobrih 30 do 60 % vseh ponavljavcev). Takšen položaj je odraz dejstva, da precejšen delež romskih učencev zaključí osnovnošolsko obveznost že v 6. ali 7. razredu in je zato Romov v zadnjih treh razredih precej manj kot v nižjih razredih. Tudi ponavljavcev je zato v teh razredih manj.

Kljub temu da je med romskimi učenci najmanj ponavljavcev v zadnji triadi, pa je *znotraj* posameznih razredov v tej triadi delež ponavljavcev med romskimi učenci večji kot *znotraj* posameznih razredov v prvi in drugi triadi. Največji deleži ponavljavcev med romskimi učenci so v 6., 7. in 8. razredu, ko je ob koncu leta neuspešnih okvirno 27 do 41 % učencev *znotraj* posameznega razreda (če ne upoštevamo »posebnega« šolskega leta 2019/20).

Iz primerjave podatkov o ponavljavcih po spolu lahko izpostavimo dva bistvena zaključka:

- Pri neromskih učencih ni bistvenih razlik med spoloma glede ponavljanja razredov, pri romskih učencih pa obstajajo razlike in sicer je delež ponavljavcev običajno večji med fanti kot med dekleti.
- Pri neromskih učencih in učenkah je delež ponavljavcev približno konstanten v vseh razredih in skozi vsa proučevana šolska leta, pri romskih učencih in učenkah pa precej močno niha tako med razredi kot med šolskimi leti.

Delež ponavljavcev tako med romskimi kot med neromskimi učenci se v 9. razredu občutno zmanjša, kar kaže na to, da se največja selekcija dogaja od 6. do 8. razreda. Tisti, ki jim uspe priti do 9. razreda, pa v precej večjem deležu ta razred tudi uspešno zaključijo. Pri neromskih učencih so deleži ponavljavcev v veliki večini primerov pod 2 % (od 6. do 9. razreda v obdobju petih šolskih let), kar kaže na velik razkorak v primerjavi z njihovimi romskimi sošolci.

Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo 6. oziroma 7. ali 9. razred OŠ

Izračun teh deležev je pomemben, ker sta osip in delež ponavljavcev med romskimi osnovnošolci, zlasti na JV Slovenije, zelo velika. Zato nas je zanimalo, kolikšnemu deležu izmed njih se uspe prebiti do višjih razredov OŠ in te tudi uspešno zaključiti. Pri izračunu deleža smo uporabili anonimizirane podatke 27 OŠ za obdobje petih šolskih let (od 2016/17 do 2020/21), ter podatke iz baze Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport o romskih učencih v posameznih razredih OŠ v obdobju pred šolskim letom 2016/17.

Iz podatkov smo izračunali približek deleža romskih učencev, ki so v posameznih šolskih letih v obdobju od 2016/17 do 2020/21 uspešno zaključili 6., oziroma 7. ali 9. razred OŠ. Pri tem smo upoštevali število romskih učencev, ki so v posameznem šolskem letu uspešno zaključili enega od omenjenih razredov, in izračunali, kolikšen delež je to od števila vseh romskih otrok, ki so pred petimi oziroma šestimi ali osmimi leti obiskovali 1. razred. Pri tem je treba upoštevati, da določeno število šesto- oziroma sedmo- ali devetošolcev zaradi predhodnega ponavljanja razredov lahko pripada tudi kakšni drugi (starejši) generaciji. Do razlik med začetnim številom vpisanih v 1. razred in številom tistih, ki so po petih letih v 6. razredu ali po šestih v 7. oziroma po osmih letih v 9. razredu, pa lahko pride tudi zaradi selitev.

Delež romskih učencev, ki uspešno zaključijo razred, je z vsakim višjim razredom nižji. Na ravni celotne skupine 27 OŠ je bil delež romskih otrok, ki so uspešno zaključili 6. razred in so pet let pred tem predvidoma obiskovali 1. razred, povprečno 45,5 % (v obdobju 2016/17–2020/21). Ta delež je bil za učence, ki uspešno zaključijo 7. razred, povprečno 32,8 %, za učence, ki zaključijo celotno OŠ (9. razred), pa komaj 20,6 %. V vseh omenjenih razredih se kažejo velike razlike med SV in JV Slovenijo na škodo romskih učencev iz slednje regije. Tako je delež romskih učencev z JV dela države, ki uspešno zaključijo celotno OŠ, povprečno samo 11,2 %.

Delež romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah

Po podatkih, ki so dosegljivi samo za šolsko leto 2020/21, je bil na ravni vseh 27 OŠ delež romskih učencev z odločbo o posebnih potrebah manjši (5,1 %) od tistega med neromskimi učenci (7 %). To je predvsem posledica majhnega tovrstnega deleža med romskimi učenci v osnovnih šolah na JV Slovenije – 2,9 %, medtem ko je ta delež med romskimi učenci na SV delu države z 9,4 % nadpovprečen.

Delež romskih učencev, ki se permanentno šolajo na domu

Na ravni skupine 27 OŠ se je v šolskem letu 2020/19 samo 0,69 % od vseh romskih učencev permanentno šolalo na domu. To je sicer mnogo več od vrednosti kazalnika pri neromskih

učencih, ki znaša 0,14 %, vendar gre v primeru obeh skupin učencev za zelo nizke absolutne številke. Poleg tega je treba omeniti, da so bili primeri šolanja romskih otrok na domu zaznani samo v petih od 27 OŠ.